

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Diplomová práce

**Postavení manžela povinného v exekučním
řízení**

Lenka Pavlasová

V Plzni

2019

PATITUL

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „*Postavení manžela povinného v exekčním řízení*“ zpracovala samostatně za použití uvedených pramenů a literatury.

V Plzni 29.03.2019

.....

Lenka Pavlasová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala mé vedoucí diplomové práce JUDr. Jitce Wolfové za velmi cenné rady a odbornou pomoc při jejím vypracovávání, dále děkuji svým rodičům za trpělivost a nepopsatelnou podporu, kterou mi poskytovali při celém vysokoškolském studiu, protože bez nich bych nikdy nedosáhla takových úspěchů jako doposud.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Společné jmění manželů.....	6
2.1. Vymezení	6
2.2. Zákonný režim	7
2.2.1. Dluhy jako součást SJM	9
2.2.1.1. Společné dluhy.....	9
2.2.1.2. Dluhy převzaté jedním z manželů za trvání manželství	10
2.2.1.3. Dluhy týkající se výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu odpovídajícímu zisku z tohoto majetku.....	11
2.2.1.4. Dluhy zařazené do SJM na základě smluvní modifikace ..	12
2.2.2. Dluhy nespádající do SJM	12
2.2.2.1. Výlučné dluhy každého z manželů vzniklé před uzavřením manželství	13
2.2.2.2. Společné dluhy manželů vzniklé před uzavřením manželství	13
2.2.2.3. Výlučné dluhy jednoho z manželů vzniklé za trvání manželství	13
2.3. Modifikace SJM	14
2.3.1. Smluvený režim	15
2.4. Režim založený rozhodnutím soudu	17
2.5. Evidence listin o manželském majetkovém režimu	17
2.6. Seznam listin o manželském majetkovém režimu	18
3. Exekuční řízení.....	20
3.1. Účastníci.....	26
3.1.1. Oprávněný a povinný.....	26
3.1.2. Manžel povinného	28
3.1.2.1. Situace před novelou č. 139/2015.....	29
3.1.3. Rozvedený manžel povinného	29
3.2. Zásady a principy k ochraně manžela v exekučním řízení.....	31
3.2.1. Ústavní principy.....	31
3.2.2. Všeobecné principy	32
3.2.3. Specifické principy	33
3.2.4. Zvláštní principy	35
3.3. Způsoby provedení exekuce s vazbou na manžela povinného.....	35

3.3.1.	Pohledávka z účtu manžela povinného	37
3.3.2.	Prodej movitých a nemovitých věcí	40
3.4.	Problematika postihu po rozvodu.....	43
3.5.	Novelizační rok 2015	46
4.	Prostředky obrany manžela povinného	49
4.1.	Podání návrhu na odklad	49
4.2.	Podání návrhu na zastavení	51
4.3.	Podání návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu	53
4.4.	Odvolání	54
4.5.	Vylučovací žaloba	55
5.	Exkurz do zahraničí.....	56
5.1.	Obecný výklad	56
5.2.	Manželské majetkové právo.....	57
5.2.1.	Zákonný režim	58
5.2.2.	Smluvní režim.....	59
5.2.3.	Registrované partnerství	60
5.2.4.	Odpovědnost za dluhy	61
5.3.	Procesní postavení manžela povinného	62
5.4.	Německo jako inspirace	63
6.	Závěr.....	66

Seznam použitých zkratk

EŘ zákon č. 120/2001 Sb., exekuční řád, ve znění pozdějších předpisů, není-li uvedeno jinak

OSŘ zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, není-li uvedeno jinak

OZ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

SJM Společné jmění manžel

BGB Bürgerliches Gesetzbuch

ZPO Zivilprozessordnung

1. Úvod

Do roku 2001 se řídila právní úprava civilních exekucí zákonem č. 99/1963 Sb., občanským soudním řádem. Na základě jeho vydání došlo k nahrazení historického pojmu exekuce výkonem rozhodnutí, čímž vzniká z exekučního řízení vykonávací řízení.¹ Z logiky věci bylo možno realizovat právo na plnění prostřednictvím věcně a místně příslušných soudů. Na základě událostí spjatých s rokem 1989 dochází ke změně společenských a ekonomických poměrů, privatizací, restitucí, či rozvoji obchodního práva, a tedy k řadě novelizací nejen OSŘ, tudíž došlo i k navýšení agendy civilních soudů. Takový nápor se projevil především v nedostatku věcné i personální složky.² Důsledkem byla neefektivita soudů potažmo vykonávacího řízení, a tím i možnost ztráty důvěry v soudy, jakožto záruky zákonnosti a právního státu.³

Na základě shora uvedeného byl v roce 2001 přijat zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád). Zavádí se nový institut soudního exekutora, jež musí splňovat zákonem stanovené předpoklady a kterého stát pověřil exekutorským úřadem, na něhož je delegována část dosavadních pravomocí soudů, přičemž na rozdíl od soudního vykonavatele není soudním zaměstnancem, nýbrž vykonává svobodné povolání. Jelikož exekuční činnost může v současné době vykonávat soudní exekutor i soud, zůstává tedy na oprávněném, kterou možnost si zvolí. Díky tomuto se exekuční či vykonávací řízení opět stalo efektivním a došlo ke zrychlení vymahatelnosti pohledávek.

Účinností EŘ v České republice došlo ke změně systému civilního exekučního práva na duální. Oprávněnému se nabízí volba ze dvou právních režimů civilních exekucí, a to:

1. Systém výkonu rozhodnutí dle OSŘ
2. Systém soukromých soudních exekutorů dle EŘ⁴

¹ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

³ Důvodová zpráva k zák. č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

Právní úprava se stala dvojkolejnou v civilních exekucích a uplatňuje se nám zásada *lex specialis derogat legi generali* neboli speciální právní norma má přednost před právní normou obecnou. V tomto vztahu je tedy *lex generalis* OSŘ, *lex specialis* EŘ a nalezneme jej přímo v zákoně: „*Nestanoví-li tento zákon jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu.*“⁵ Došlo tak k zakotvení principu subsidiarity OSŘ v exekučním řízení, který se použije tam, kde EŘ nestanovil něco jiného nebo pokud nemá pro určitou okolnost či otázku vlastní ustanovení. V některých případech dochází rovněž k tzv. odkazujícím právním normám, které přímo odkazují právě na ustanovení OSŘ a jsou tak výslovně označeny jako například § 60, 65, 69, 71 či 73.⁶

I přes vysokou finanční negramotnost v České republice nám statistiky konstantně ukazují pokles exekucí, kdy od roku 2011, v němž došlo k nejvyššímu počtu zahájených exekucí v historii, do roku 2017 se snížil tento stav o 38 % a rok 2018 přinesl další pokles o 17 %. Komparací roku 2017, ve kterém počet fyzických osob v exekuci převyšoval 863 tisíc, rok 2018 přinesl pokles na 820 tisíc⁷ a budeme-li hovořit o nově zahájených exekucích, pak došlo s rokem 2018 k poklesu o 106 445 přesně.⁸ Jelikož pocházím z Litvínova, který leží v Ústeckém kraji, kde je dlouhodobě nejvyšší koncentrace exekucí, jsem potěšena, že právě zde byl v meziročním srovnání roku 2016 a 2017 jeden z nejvyšších poklesů počtu exekucí o 14 %. Konkrétně v Mostě pak vychází na 1000 obyvatel 108 exekucí.⁹ Rokem 2018 došlo k dalšímu snížení nově zahájených exekucí o 13 %. Stále si však myslím, že Ústecký kraj se pohybuje v příliš vysokých číslech oproti jiným krajům a příčiny vidím mnohdy v právě nedostatečné finanční gramotnosti či neznalosti práv a povinností v procesním postavení účastníka exekučního řízení, tedy jakým

⁵ Ustanovení § 52 odst. 1 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů.

⁶ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

⁷ Exekutorská komora České republiky. Tisková zpráva prezidia EKČR k článku „Chudé Česko“ publikovaného na portálu Aktuálně.cz. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2484-tiskova-zprava-prezidia-ekcr-k-clanku-chude-cesko-publikovaneho-na-portalu-aktualne-cz?w=>

⁸ DESATOVÁ Lenka. Tisková zpráva – Statistiky exekucí za rok 2018. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2560-tiskova-zprava-statistiky-exekuci-za-rok-2018?w=>

⁹ Exekutorská komora České republiky. Trendy v počtech exekucí mají klesající tendenci, exekucí by mělo začít ubývat. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2447-trendy-v-poctech-exekuci-maji-klesajici-tendenci-exekuci-by-melo-zacit-ubyvat?w=>

způsobem lze samotnému provedení předejít nebo jaké prostředky obrany se těmto nabízí.

Na základě tohoto jsem se rozhodla psát toto téma, jelikož exekuce postihují nejen povinného, ale zasahují i do majetkových práv manžela povinného, který ani nemusí být součástí jednání směřujícímu k vytvoření původního dluhu, v mnohých případech ani neví, že tento existuje. V exekučním řízení, pokud není možné vymáhanou pohledávku uspokojit v plném rozsahu z majetku povinného, dochází k uspokojení z celého SJM, vypořádacího podílu či výlučného majetku manžela povinného. Tudíž dochází ke zvyšování počtu fyzických osob postižených exekucí. Lze také konstatovat, že takový způsob postihu obdobně nalézáme již v ustanovení § 24 zákona č. 265/1949 Sb., o právu rodinném, který vstoupil v účinnost 1.1.1950, a proto se v současné době nejedná o nový způsob postihu v exekučním právu.

Je pozitivní, že zákonodárci vnímají tuto problematiku jako citlivou a velmi aktuální. V důsledku toho prošel EŘ několika zásadními novelami, jejichž účel je primárně směřovaný právě na ochranu a obranu manžela povinného. Jako největší změnu vnímám s příchodem zák. č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon), účinným od 1.7.2015. Tato novela vznikla za účelem nutnosti přizpůsobení se k hmotněprávní úpravě v OZ.

Doufám, že tato práce bude sloužit jak odborně vzdělaným jedincům, tak i široké veřejnosti jako podklad pro pochopení průběhu exekučního řízení se zaměřením na problematiku postavení manžela povinného. Jak jsem již uvedla výše, spousta fyzických osob se dostane do exekuce nevědomostí, či neznalostí exekučního práva. Touto prací jim poskytnu toliko potřebné znalosti k jejich procesním právům a povinnostem, které jako účastníci exekučního řízení mají a tato vzdělanost je dle mého názoru jeden z nejnütnějších atributů k efektivnímu a trvalému snižování procenta exekucí v ČR.

Záměr mé diplomové práce je analýza procesního postavení manžela povinného a jeho majetkových práv. Jak v současné době lze vymáhanou pohledávku plně uspokojit v případě, že není dostačující postih majetkových práv povinného. Celou mou prací dochází k průniku práva hmotného a procesního, jež jsou na sebe vázané a kladu-li si za cíl nástin určité inovace sloužící ke zlepšení

postavení manžela povinného, a tedy aby bylo možné zdokonalit ve vazbě na úpravu procesního práva, pak je nejprve třeba najít vhodnější řešení pro hmotně právní úpravu majetkových režimů v souvislosti se vznikem dluhů a odpovědností za ně. Otázkou je, zda zákonný režim SJM má své pevné a neměnné postavení nebo lze vymyslet lepší řešení této problematiky. Dále svou prací sleduji a hodnotím platnou a účinnou právní úpravu, která se týká důvodů vedoucích k postižení SJM v exekuci, postavení manžela povinného a jeho možnosti obrany v samotném exekučním řízení. Pro komparativní část své práce jsem zvolila právní úpravu Německa, kde popíšu, jaké postavení zaujímá manžel povinného.

Diplomová práce je strukturována do kapitol, podkapitol, oddílů a pododdílů, kdy kapitoly tvoří samostatné celky, které na sebe logicky a plynule navazují.

Druhá kapitola mé diplomové práce je zaměřena na výchozí hmotně právní úpravu, jelikož bez této by nebylo možné s ohledem k mému tématu charakterizovat a dále přistoupit k procesně právní úpravě, tedy do exekučního řízení, které je vedeno za účelem vymožení dluhu od povinného či manžela povinného. Zabývám se zde institutem společného jmění manželů jako režimem zákonným a taktéž i jeho modifikacemi, kde primárně charakterizují režim smluvený. Současně se k tomu váže i charakteristika Evidence a Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, v nichž se pokusím vytyčit základní rozdíly mezi nimi. Neopomenutelnou součástí této kapitoly bude vymezení dluhů, jejich vznik a následně pro které dluhy se váže odpovědnost, která způsobuje postižení majetku v SJM, vypořádacího podílu či výlučného majetku manžela a jde o další klíčový atribut pro exekuční řízení.

Třetí kapitola je zaměřená již na procesně právní úpravu, kde se v úvodu budu snažit o základní charakteristiku exekučního řízení, vytyčím nejdůležitější právní instituty a poskytnu čtenáři představu o různých fázích exekučního řízení, které předchází samotnému provedení exekuce. Poté přistoupím k meritu mé práce, kde se zaměřím na postavení manžela a neopomenu ani postavení manžela po rozvodu a dopad tohoto vzniklého stavu pro exekuční řízení. Důležitou součástí je charakteristika některých principů a zásad, jež se pojí nejen s průběhem exekučního řízení, ale také i s postavením manžela v něm. Po takovém ukotvení se již zaměřím na způsoby provedení exekuce, ačkoliv pouze ve vztahu k manželu povinnému, kde se zaměřím na postih výlučného majetku manžela a na postih majetku náležejícího

do SJM. Zakočím jej shrnutím novelizací z roku 2015, protože ty mou práci provázají.

Další kapitola je zaměřena na charakteristiku obrany manžela povinného, z důvodu, že v současné době lze postihnout SJM i v případě výlučného dluhu manžela, tak je vhodné uvést veškeré prostředky obrany, jež zákon nabízí proti zásahu do práv manžela povinného. Cílem je určit nejkvalitnější a nejrychlejší prostředek, který je schopen ochránit manžela proti postihu exekucí, popřípadě jak manžel povinného může využít jejich kombinace pro svůj prospěch.

Poslední kapitolu věnuji náhledu do zahraničí, přičemž klíčovým bodem pro volbu země byla především patrná odlišnost s našim právním řádem. Zároveň i disponoval stejnými či podobnými instituty tak, abych následně byla schopna komparovat a vyhledávat inspiraci nejen pro danou problematiku, ale i celkový pohled na exekuční řízení jako takové. Na základě těchto kritérií jsem vybrala stát Německo. Zaměřuji se zde na charakteristiku hmotně právní úpravy majetkových režimů, ze kterých lze následně stanovit odpovědnost za dluhy. Na základě této hmotně právní charakteristiky podobně, jako tomu je v celé práci, volně přejdu do procesně právní úpravy, jež zaměřuji na postavení manžela v exekučním řízení. Jelikož v Německu používají obdobný postup v exekučním řízení, považuji za vhodné zmínit odlišnost v procesním postavení a následně i možnosti a nástroje obrany manžela.

2. Společné jmění manželů

V úvodní kapitole se zmiňuji o situaci, kdy je potřeba k uspokojení pohledávky postihnout SJM či výlučný majetek manžela povinného. V tomto případě hraje hmotné právo stěžejní roli v charakteristice SJM a jeho režimů, ze kterých vyplývají práva a povinnosti manželů. Tímto je upravena i problematika odpovědnosti za dluhy a má zásadní dopad na právo procesní.

2.1. Vymezení

Uzavřením manželství mezi mužem a ženou nám zakládá řadu práv a povinností majetkového charakteru, kterým je mimo jiné i vznik společného jmění manželů. Z názvu je patrné, že zákonodárce úmyslně využil institut jmění, které lze charakterizovat jako souhrn všeho co patří osobě, obsahující složku majetku a dluhů.¹⁰ Jde o majetkové společenství, ve kterém nalézáme aktiva představující majetkovou podstatu a pasiva, na jejichž základě určujeme postavení manželů jako společných dlužníků ve vztahu k specifickému dluhu, o kterém pojednávám níže v následujícím pododdílu.¹¹ Vzniká *ex lege* pokud není smluvně ujednáno jinak.

Ustanovení § 708 zákona č. 89/2012 Sb. Občanského zákoníku nám říká: „*To, co manželům náleží, má majetkovou hodnotu a není vyloučeno z právních poměrů, je součástí společného jmění manželů (dále jen „společné jmění“). To neplatí, zanikne-li společné jmění za trvání manželství na základě zákona.*“ Jaký je obsah samotného společného jmění lze definovat až pomocí režimů, který nám zákon ustanovil.

Zákonný režim je v České republice obecný a nejčastěji využívaný způsob úpravy SJM. Zákonodárce si uvědomuje tohoto významu a věnuje mu v právní úpravě jako základnímu kamenu největší pozornost. Za určitých okolností jej lze doplnit, změnit či vyloučit, a to pouze smlouvou nebo rozhodnutím soudu tzv. modifikací. Zákonný režim je subsidiárním vůči modifikacím SJM, tedy režimu smluvenému a založenému na základě rozhodnutí soudu. Smluvený režim jako *lex specialis* může zákonný režim nahradit či modifikovat v době před uzavřením i

¹⁰ § 495 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹¹ HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.

v době trvání manželství a vytváří prostor pro autonomii vůle manželů. Další režim *lex specialis* je založený rozhodnutím soudu a lze ho uplatnit pouze za dobu trvání manželství jen jako změnu, či doplnění jednoho z režimů uvedených výše a pamatuje se zde na možnost k navrácení zákonnému režimu rozhodnutím, popřípadě smlouvou.¹²

Na základě shora uvedeného nelze, aby SJM bylo uplatněno pro jiné subjekty než pro manželé. Vylučuje se stav muže a ženy žijící společně a uhrazující své potřeby tzv. vztah druha a družky v konkubinátu. Další odlišností od manželství je registrované partnerství, což je trvalé společenství dvou osob téhož pohlaví.¹³ Přestože se jedná o obdobný statusový právní vztah jako u manželství, zákonodárce nezahrnul tuto problematiku do části druhé OZ a na veškerá práva a povinnosti vyplývající z registrovaného partnerství lze užít analogicky na ustanovení o právech a povinnostech manželů z části první, třetí a čtvrté.¹⁴

Pro upřesnění vztahu mezi pojmy manželského majetkového práva a společného jmění manželů nelze hovořit o totožnosti obsahu, avšak nelze ani hovořit o jejich rozporu. „*Majetkové právo manželské označuje souhrn objektivního práva a společné jmění soubor majetkových hodnot splňující určité předpoklady*“¹⁵

2.2. Zákonný režim

Aktivní složka SJM je složena z majetku, kterého nabyt manžel samostatně, či jako manželé společně za dobu trvání manželství, a to i v případě, že tohoto bylo dosaženo bez souhlasu, dokonce proti vůli jednoho z nich. Peněžitou povahu tvoří příjem, který vzniká z pracovního, či služebního poměru, tedy mzdy nebo platu a vážou se na něj odměny a prémie, další jiné výdělečné činnosti jako například příjmy z autorských odměn, či odměn za vynálezy, mimo jiné i stipendia, výhry ze

¹² HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

¹³ § 1 zák. č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a změně některých souvisejících zákonů

¹⁴ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČÍČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

¹⁵ ŠVESTKA, J. DVOŘÁK J., FIALA J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. *Občanský zákoník: komentář*. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014, s.752 ČR, 2014., ISBN 978-80-7478-369-2, s. 123

sázek a loterií nebo příjmy ze sociálního zabezpečení. Nepeněžitou povahu mají aktiva nabytá na základě koupě, směny, zhotovení, nálezů atd.¹⁶

Zisk z toho co náleží výlučně jednomu z manželů je prvním specifickým případem majetku v SJM, jde o část výnosu odečteného o náklady k dosažení zisku. Druhým případem je podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, který získal, zhodnocoval a rozšiřoval v době manželství. Neznamená to však, že by druhý manžel nabyt práva a povinnosti, konkrétně pak účasti vůči dané právnické osobě s výjimkou bytových družstev.¹⁷

V taxativním výčtu nám zákon upravuje výjimky z pravidla výše specifikovaného, a tedy, že do SJM patří veškerý majetek nabytý za dobu trvání manželství. Nalezneme jej v § 709 odst. 1 OZ:

- a) slouží osobní potřebě jednoho z manželů,*
- b) nabyt darem, děděním nebo odkazem jen jeden z manželů, ledaže dárce při darování nebo zůstavitel v pořizování pro případ smrti projevil jiný úmysl,*
- c) nabyt jeden z manželů jako náhradu nemajetkové újmy na svých přirozených právech,*
- d) nabyt jeden z manželů právním jednáním vztahujícím se k jeho výlučnému vlastnictví,*
- e) nabyt jeden z manželů náhradou za poškození, zničení nebo ztrátu svého výhradního majetku,*
- f) věci vydané jednomu z manželů podle předpisů o restituci.*

Pasivní složkou SJM jsou dluhy, které níže charakterizujeme na společné a výlučné, na základě čehož lze určit jaký bude rozsah úhrady dluhu, jelikož není pravidlem, že v rámci tohoto majetku by měla být exekuce realizována v plném rozsahu a jaké možnosti právní úprava manželovi k obraně proti exekuci nabízí.¹⁸

¹⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

¹⁷ § 709 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

2.2.1. Dluhy jako součást SJM

Před účinností OZ byly dluhy označovány jako závazky a představovaly akt, který mohl vzniknout pouze za dobu trvání manželství i bez společné vůle obou manželů nebo právním jednáním jednoho z nich, pokud však nepřesáhl hranici míry přiměřené majetkovým poměrům manželů.¹⁹ Judikatura vyjasnila zmíněnou situaci tohoto přesahu a došlo k určení těchto na výlučné závazky pouze jednoho z manželů, tudíž se nevytvořila pasivní součást SJM.²⁰ Dále judikatura vyjádřila stanovisko, že lze pro tento závazek postihnout i SJM.²¹ Nyní však závazek vyjadřuje právní vztah mezi povinným a oprávněným, ze kterého plyne případný dluh, tudíž jako takový nemůže být součástí SJM.²²

V současné právní úpravě již hovoříme o dluhu, jako konkrétní povinnosti povinného k uspokojení práva oprávněného vyplývající ze závazku. Dluh jako součást SJM je úzce charakterizován § 710 OZ a vznikl nebo byl převzat za dobu trvání manželství. Převzetím rozumíme smluvní základ nebo málo časté jednostranné jednání, ze kterého lze převzít pouze dluhy soukromoprávní a závazky z řádného obligačního důvodu. Problematika vymezení, jaké dluhy jsou součástí SJM, či naopak co do SJM nespadá je velmi komplikovaná, a ani zákonodárce zcela přesně nedefinoval situace, kdy se má určit část majetku, ze které plyne zisk a opomenul i rovinu časovou, a tedy období za které se má zisk započítat.²³

2.2.1.1. Společné dluhy

Nutnou podmínkou k jejich vytvoření je společné volní jednání, které má soukromoprávní povahu. Odpovědnost manželů je rovnocenná a nevyžaduje se zdůvodnění původu dluhu např. za účelem uspokojování potřeb rodiny, a tudíž nevýhodnějším způsobem je žaloba na oba,²⁴ z níž vyvstává procesní postavení každého z nich jako povinný a následuje exekuční titul na oba manžele samostatně. Lze postihnout výlučný majetek každého z manželů a popřípadě SJM v plném

¹⁹ § 143 odst. 1 písm. b zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

²⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2199/2008.

²¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015

²² HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

²³ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

²⁴ § 1872 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

rozsahu. Výkladový problém ustanovení § 710 OZ nastane v situaci, kdy se vytvoří dluh za trvání manželství, čímž se splní podmínka času, ačkoliv SJM neexistuje a nemůže se tak stát jeho součástí. Jelikož je tato podmínka času splněna a SJM lze vytvořit následně v průběhu trvání manželství, okamžikem vzniku se stává jeho součástí. Tento případ může nastat v případě § 717 OZ, kdy mezi manžely je zaveden smluvený režim vyhražující vznik SJM ke dni zániku manželství.²⁵ V situaci, kdy je žaloba směřována proti jednomu z manželů, ačkoliv se jedná o dluh společný, postihuje se výlučný majetek jen povinného, avšak SJM lze postihnout v celém rozsahu.²⁶

2.2.1.2. Dluhy převzaté jedním z manželů za trvání manželství

Prvním dluhem, který patří do této skupiny, je nabytý právním jednáním týkající se SJM nebo jeho existující součástí. Podmínky ustanovující určité jednání pro samostatné či společné se liší od povahy záležitostí běžných nebo ostatních, jež nám plynou přímo ze zákona.

V běžných záležitostech může z logiky věci jednat každý sám, ačkoli jsou zavázáni a oprávněni oba dva.²⁷ Tento jejich vztah je charakteristický tzv. manželskou solidaritou, ve které se právě vymezují vztahy manželů mezi sebou a taktéž i k třetím osobám a dělíme ji na aktivní a pasivní. Běžné záležitosti nejsou podmíněny souhlasem, vědomím a upozorněním druhého manžela, proto nelze namítnout neplatnost takového jednání. Příkladem může být používání prostředků ze SJM k nákupu oblečení, jídla nebo hygienických prostředků. Intenzita běžných a ostatních záležitosti je individuální ve vztahu ke konkrétní rodině. Určuje se podle majetkových poměrů manželů, rozsahu SJM a předmětu, kterého se právní jednání týká.²⁸

V ostatních záležitostech jednají manželé společně nebo se souhlasem nejednajícího manžela. Časová osa takového souhlasu manžela k právnímu jednání

²⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

²⁶ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

²⁷ § 713 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

²⁸ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

je významným atributem pro určení původce a typu dluhu, může být pořízen před daným aktem nebo při něm samotným, poskytnout však souhlas *ex post* nepostačuje a hledí se na něj jako na výhradní.²⁹ „*Za dluh převzatý bez souhlasu druhého manžela je třeba považovat nejen dluh, ke kterému nedal druhý manžel souhlas vědomě, popřípadě přímo vyjádřil nesouhlas s jeho převzetím, ale i dluh, ke kterému souhlas nedal, protože o něm nevěděl.*“³⁰ S touto problematikou se váže i vztah mezi § 731 a § 732 OZ a tedy, pokud dluh vznikne proti vůli druhého manžela hovoříme o výhradním dluhu, ačkoliv k uspokojení lze užít majetku ze SJM. V okamžiku, kdy se však druhý manžel o tomto dozví, má povinnost bez zbytečného odkladu projevit nesouhlas vůči oprávněnému, díky čemuž může být SJM postiženo pouze ve výši, která představuje podíl dlužníka, kdyby bylo SJM zrušeno a vypořádáno tzv. vypořádací podíl.³¹ V tomto případě již lze hovořit o ochraně manžela.

Pokud přítomnost souhlasu absentuje, způsobuje nikoliv neplatnost, ačkoliv je manželovi ponecháno právo na dovolání se neplatnosti takové právního jednání.³² Souhlas lze také nahradit na základě návrhu manžela rozhodnutím soudu v okamžiku, kdy ten druhý nemá vážný důvod pro neudělení, či pro jeho neschopnost projevit vůli, díky čemuž toto zasahuje do zájmu manželů, rodiny nebo rodinné domácnosti.³³

2.2.1.3. Dluhy týkající se výlučného majetku jednoho z manželů v rozsahu odpovídajícímu zisku z tohoto majetku

Na základě ustanovení § 709 odst. 2 OZ, ve kterém zákon pojednává o aktivech plynoucích ze zisku z výhradního majetku manžela do SJM, lze analogicky použít totéž pro pasiva. Ziskem se myslí částka, která vznikne odečtením nákladů na údržbu, správu či zachování. Pasivní složku zde tvoří dluh

²⁹ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník. 2., aktualizované vydání.* Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

³⁰ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů.* V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7. str.47

³¹ § 742 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

³² HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo.* 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

³³ § 714 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

v maximálním rozsahu zisku z toho majetku, pokud však bude přesahovat tento zisk, pak náleží do výlučného jmění manžela vlastníka. V případě, že nedochází k žádným ziskům, dluh se nestává součástí SJM a opět je výlučně náležejícím manželovi, který vlastní tento majetek.³⁴

V případě, že vlastník v delším časovém intervalu dosahuje zisku spadajícího do SJM a v určitém okamžiku dojde k zadlužení převyšující dosavadní zisk, pak je třeba sledovat vztah výnosů a nákladů v dlouhodobém časovém rozmezí, a tedy k počítání zisku nedochází a nenuluje se při nově došlému finančnímu pohybu.³⁵

2.2.1.4. Dluhy zařazené do SJM na základě smluvní modifikace

Do této skupiny patří dluhy, které byly původně výlučné, ale díky smlouvě, jež modifikovala rozsah SJM je možné zařadit právě do této kategorie. V tomto případě můžeme hovořit o specifickém případě tzv. kumulativní intercese dle ustanovení § 1892 OZ, ve kterém není vyžadován souhlas dlužníka. Není upřesněno, zda se musí jednat o dluhy vzniklé za dobu trvání manželství nebo před uzavřením. Dluhy vzniklé před uzavřením manželství se mohou stát SJM v okamžiku uzavření manželství, pokud dojde k uzavření smlouvy mezi snoubenci, jejíž obsahem bude právě toto upřesnění. Na základě smluvní volnosti lze, aby obsahem byly také dluhy vznikající či vzniklé z jakéhokoliv právního důvodu.³⁶

2.2.2. Dluhy nespádající do SJM

Dluhy, které nebyly převzaty, jednoho z manželů zatíží nedobrovolně proti vůli nebo bez jakékoliv vůle, a tedy nejsou a nemohou být součástí SJM.

³⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana. *Občanský zákoník II: rodinné právo (§ 655–975) : komentář*. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-503-9.

³⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

³⁶ Tamtéž

2.2.2.1. Výlučné dluhy každého z manželů vzniklé před uzavřením manželství

Dluhy, které manželům vznikly před uzavřením manželství samostatně a nespádají do SJM. Primárně se tyto uspokojují z výhradního majetku manžela, který je jejich původcem. Zákon však poskytuje možnost postihu SJM pro úhradu tohoto dluhu. V těchto případech jsou nastaveny hranice výší, která představuje podíl povinného, kdyby se SJM zrušilo a vypořádalo na základě § 742 OZ, jedná se o tzv. vypořádací podíl.³⁷ Jde o velmi propírané téma, se kterým přišla poslední velká novela z roku 2015. Diskutabilním se stává možnost postihu SJM, zda je toto řešení etické a prakticky proveditelné, pokud odpovědnost za původní dluh je výhradně na jednom z nich. V úzké souvislosti bylo touto novelou z roku 2015 zákonodárcem přiznáno silnější procesní postavení manžela povinného, čímž se snažil tento zásah do vlastnických práv vyvážit.

2.2.2.2. Společné dluhy manželů vzniklé před uzavřením manželství

V současné době před vznikem manželství dochází ve většině případů ke společnému soužití v jedné domácnosti v tzv. konkubinátu. Na základě čehož dochází k závazkům se třetími osobami jako je například koupě domu pro budoucí bydlení. Jelikož zde chybí podmínka času, a tedy koupě za trvání manželství, nelze toto považovat za SJM. Jak jsem už uvedla výše, je zde možnost, aby snoubenci na základě smluvní modifikace dluh převzali společně a stane se tak součástí SJM.³⁸

2.2.2.3. Výlučné dluhy jednoho z manželů vzniklé za trvání manželství

První výjimka, o kterých § 710 OZ hovoří jsou dluhy přesahující zisk z majetku náležícího výhradně jednomu z manželů. Zde se zohledňuje doba

³⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

³⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

nabývání zisku do SJM pro posouzení částky, která převyšuje mezní hodnotu, a tudíž není součástí SJM.

Druhou výjimkou jsou dluhy převzaté jedním z manželů za trvání manželství, ke kterým druhý manžel nedal souhlas. V těchto případech se uplatňuje princip *vigilantibus iura scripta sunt*, tedy z římskoprávního pravidla „zákony jsou psány pro bdělé“ se počítá s iniciativou manžela v projevení nesouhlasu s dluhem bez zbytečného odkladu a pokud k tomu nedojde, je součástí dluhů společných.³⁹ Oprávněný má možnost domáhat se uspokojení ze společného majetku, ačkoliv pokud druhý manžel nesouhlasí, lze uspokojit pouze z vypořádacího podílu manžela, který tento převzal.⁴⁰ Výhradně spadají pod toho, kdo jej převzal a je za něj odpovědný.

Poslední možností jsou dluhy vzniklé jednomu z manželů za trvání manželství jinak než převzetím, tedy pouze na základě jeho uvědomění si takového vzniku. Patří sem dluhy ze závazků vzniklé rozhodnutím soudu či jiného orgánu, příkladem může být dluh spojený s plněním výživného, které je uloženo právě na základě rozhodnutí soudu, dále povinnost vrátit bezdůvodné obohacení nebo povinnost zaplatit pokutu za opožděné tvrzení daně na základě rozhodnutí správce daně (jiného orgánu).⁴¹ Taktéž jde o dluhy vzniklé přímo ze zákona, příkladem může být právě daňová povinnost.⁴² Posledním druhem povinnosti je ta, která vzniká v zákonem předvídaných situacích jako je například narození dítěte, se kterým je spojen i vznik povinnosti platit výživné. Opět se tyto dluhy nestávají součástí SJM, avšak je manželům umožněno takovou odpovědnost obejít a zahrnout takové dluhy do SJM na základě smluvní modifikace. Jinak s přihlédnutím na § 732 OZ opět postihujeme nejen výlučný majetek SJM, ale i vypořádací podíl manžela.⁴³

2.3. Modifikace SJM

Právní úprava umožňuje manželům upravit si rozsah SJM a tím předejít nežádoucí implikaci, která při postihu SJM vyplývá. Řešením je modifikace

³⁹ § 732 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴⁰ NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.

⁴¹ § 250 zákona odst. 1, 6 zákona č. 280/2009 Sb., Daňový řád

⁴² § 3 tamtéž

⁴³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

zákonného režimu týkající se současného a taktéž i budoucího jmění. Jestliže manželé v době již trvajících závazků chtějí zákonný režim upravit, pro oprávněného z těchto není obsah dohody nebo rozhodnutí závazný a dojde k postoupení exekuci na výhradní majetek povinného a taktéž i část, která by u zákonného režimu byla součástí SJM. K modifikaci není možno přistoupit v případě, že se dotýká práv třetích osob, ačkoliv je zákonem upravena ochrana těchto a musí se aktivně domáhat neúčinnosti v případě zkrácení jejich práv.⁴⁴ Ustanovení upravující režim založený na základě rozhodnutí soudu přímo neobsahuje dodatek s neúčinností, ačkoliv lze oprávněného odkázat na pravidla civilního procesu a závaznost rozhodnutí je *inter partes*,⁴⁵ a tedy je mu umožněno dovolat se taktéž neúčinnosti jako v případě smluvního režimu.⁴⁶ Výjimkou je souhlas udělený touto třetí osobou, přičemž zákon jednoznačně stanovil, že smlouva či rozhodnutí soudu : „*nesmí se svým obsahem nebo účelem dotknout práv třetích osob, ledaže by s rozhodnutím souhlasila*“⁴⁷ Abychom mohli modifikovat zákonný režim, nabízí se nám již uvedené dvě možnosti, a to režim smluvní a založený na rozhodnutí soudu, který lze měnit následně i dohodou mezi manžely.

2.3.1. Smluvený režim

Na základě zásady autonomie vůle, kterou nám zaručuje § 1 odst. 2 OZ a zároveň ustanovení § 3 odst. 2 písm. d OZ zakládající zásadu *pacta sunt servanda* – smlouvy se musí dodržovat, si manželé mohou smluvně modifikovat zákonný režim a musí se tímto řídit. Lze jej uzavřít před vznikem manželství v postavení snoubenců s tím, že k nabytí účinnosti dojde v okamžiku uzavření manželství nebo za trvání manželství, kdy upravení majetkových poměrů nabyde účinnosti okamžikem sjednání.⁴⁸

Zákon zakotvil různé modifikace smluveného režimu, a to režim oddělených jmění, vyhrazující vznik SJM ke dni zániku manželství a rozšíření nebo zúžení rozsahu SJM v zákonném režimu. Na základě výše zmíněné je na vůli stran

⁴⁴ § 737 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴⁵ § 159a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, není-li uvedeno jinak

⁴⁶ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.

⁴⁷ § 719 odst. 2, § 727 odst. 2 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴⁸ § 720 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

obsah dané modifikace a zda si sjednají pouze jeden tento režim nebo více jich souběžně. Obligaturní formou těchto smluv je veřejná listina především ve formě notářského zápisu.⁴⁹

Smluvní uspořádání majetkových poměrů manželů pro případ zániku manželství lze považovat za další, specifický typ režimu odlišného od shora uvedených a dochází při něm k odlišným následkům. Koncept této smlouvy je obecný a lze ho použít na jakýkoliv druh zániku manželství, ať už se jedná o rozvod nebo pro případ smrti. Takovou smlouvu lze přirovnat k dohodě o vypořádání SJM, ale přesto je třeba klást důraz na odlišnosti od těchto dvou možností, ačkoliv ve výsledku může dojít ke stejným důsledkům. Na rozdíl od dohody o vypořádání, kterou lze uzavřít pouze za doby trvání manželství, po ukončení nebo i v případě smrti jednoho z manželů, tak tuto smlouvu lze uzavřít před uzavřením manželství dvěma snoubenci nebo za dobu trvání manželství, ale nelze ji uzavřít po zániku tohoto. Obsah u smlouvy může být tvořen aktuálními součástmi SJM, ba dokonce i těmi, které v okamžiku vzniku smlouvy prozatím neexistují, dále lze pouze vytyčit základní postupy a pravidla, kterými se budou řídit v případě zániku manželství při vypořádání majetku. Dohoda obligatorně obsahuje konkrétní rozdělení vypořádávaného jmění, které je nynější součástí SJM. Odlišností se stává i forma, kterou se tyto uzavírají. Smlouva musí být obligatorně veřejnou listinou, zatímco dohoda může být v určitých případech i bezformální.⁵⁰

Přestože zákonodárce dal silné postavení manželům v podobě autonomie vůle ve výběru modifikace smluvních režimů, obsahu a rozsahu těchto, jsou nastaveny určité limity v souvislosti s ochranou rodiny a třetích osob.⁵¹ Nelze aby se sjednala smlouva s retroaktivním účinkem,⁵² která v případě takového jednání by se následně dala charakterizovat jako zdánlivé právní jednání, a tudíž bude bez právních účinků.⁵³ Ustanovení § 718 odst. 3 OZ přímo zakazuje, aby se smlouvou obvyklé vybavení rodinné domácnosti vyloučilo nebo změnilo v manželském majetkovém režimu. Jelikož již výše se věnuji zákazu dotčení práv třetích osob, posledním limitem, o kterém bych se chtěla zmínit je v ustanovení § 719 odst. 1

⁴⁹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

⁵⁰ Komentář k § 710 Hrušáková, M., Králíčková, Z., Westphalová, L. a kol.: *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655–975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1380 s.

⁵¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

⁵² § 716 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵³ 554 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

OZ, a tedy zákaz vyloučení schopnosti manžela zabezpečit rodinu, kdy postačuje v tomto směru pouze náznak, že by k tomuto mohlo dojít a bezprostředně se stane relativně neplatnou. Tuto schopnost lze vnímat jako poskytnutí výživného v míře stanovené zákonem.⁵⁴

2.4. Režim založený rozhodnutím soudu

Do této doby jsme hovořili o vzájemné shodě v jednání manželů, přesto zákon myslí na možnosti, kdy se změna provede proti vůli manžela. Upravené je to v ustanovení § 724–728 OZ. Soud může zahájit řízení pouze na návrh a přezkoumává, zda ochrana manžela převyšuje zájem k nenarušování soukromoprávních vztahů autoritativním rozhodnutím. Jde tedy o řízení sporné a právo na podání žaloby mají oba dva manželé. Z logiky věci však žalobu podává primárně manžel, kterému by změnou měla svědčit ochrana, ale není vyloučeno, aby ji podal i manžel u něhož závažné důvody pro tuto modifikaci vznikly.

2.5. Evidence listin o manželském majetkovém režimu

Evidence je upravená § 35d notářského řádu a je přímo navazující na Centrální evidenci manželských smluv, kterou Notářská komora vedla do roku 2013 a veškeré údaje převzala. Do této evidence listin se obligatorně zapisují všechny listiny, které modifikují zákonný režim. Notář, který byl zvolen k sepsání smlouvy či dohody je povinen bezodkladně provést zápis prostřednictvím dálkového přístupu, zatímco Notářská komora má v pravomoci zapisovat do evidence modifikující soudní rozhodnutí. Nejedná se o veřejný seznam a záznamy s identifikačními údaji z této evidence jsou přístupné pouze notářům jako soudním komisařům prostřednictvím Notářské komory v případě pozůstalostního řízení.⁵⁵ Evidence však poskytuje pouze údaj o notáři, u kterého je potřebný dokument uložen.

⁵⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

⁵⁵ KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*. 2014, roč. 20, č. 6. ISSN 1211-0558

2.6. Seznam listin o manželském majetkovém režimu

Jde o veřejný seznam vedený Notářskou komorou, ve kterém se evidují smlouvy o manželském majetkovém režimu i soudní rozhodnutí. Opět analogicky vůči evidenci zápis provádí notář, který jej sepsal, ale pouze v případě, že obsahem smlouvy je i mimo jiné tento akt zapsání do Seznamu nebo v případě, že toto chybí, existuje možnost, aby manželé podali následně žádost. Lze dovodit, že se jedná o zápis fakultativní.⁵⁶ Zákonem upravené je to ustanovením § 35j a násl. notářského řádu spolu s předpisem Notářské komory České republiky o Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, ve kterém nalezneme konkrétně upravené vedení, provoz a správu tohoto.

V porovnání s Evidencí listin může kdokoliv u notáře nahlížet do Seznamu listin, ten je povinen umožnit nahlédnutí do rejstříku za správní poplatek 30,- Kč. Dále jakýkoliv notář má pravomoc na základě žádosti vydat opis listiny, přičemž mu za tento úkon náleží odměna 300,- Kč.⁵⁷

Zápis smluv do Seznamu listin je dobrovolný a zásadně ovlivňuje hmotně právní dopad. Vytváří tak možnost manželů dovolat se určité smlouvy vůči třetím osobám a nerozhoduje, zda tyto byly seznámeny s její existencí nebo obsahem.⁵⁸ Zákon stanovuje přechodné období na šest měsíců od změny či vyloučení zákonného majetkového režimu, ve kterém pokud dojde jedním z manželů k vytvoření závazku, může být tento uspokojen ze SJM v plném rozsahu jako před danou změnou, ke které se v tomto období nepřihlíží. Po uplynutí se stává účinnou vůči všem třetím osobám.⁵⁹

Význam v procesně právní povaze tohoto zápisu shledáváme v ustanovení § 42 EŘ, kdy před vydáním exekučního příkazu exekutor zjišťuje, zda v Seznamu listin manželského majetkového režimu je smlouva, rozhodnutí soudu o zrušení SJM nebo naopak jeho obnovení či zúžení, dohoda, rozhodnutí soudu o změně režimu smluveného nebo rozhodnutím soudu a při vydání exekučního řízení se řídí obsahem listin shora uvedených. Závazky prvního manžela tedy nelze uspokojit

⁵⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.

⁵⁷ <https://rejstrik.nkr.cz/>

⁵⁸ § 35l odst. 1 zákona č. 358/1992 Sb., Notářského řádu

⁵⁹ § 733 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

z majetku, který dle listiny výlučně náleží druhému manželovi. Slouží k obraně manželů a v případě exekuce na tento majetek je typickým znakem absence hmotně právního základu, tudíž dochází k rozporu s čl. 11 LZPS.⁶⁰

V případě modifikace zákonného režimu na základě rozhodnutí soudu je obligatorní nezbytností zápis do Seznamu listin. Ze závažného důvodu, příkladem může být marnotratný manžel, u kterého je vysoká pravděpodobnost exekuce z důvodu častých nepřiměřených rizik nebo nově podnikající manžel, může soud zúžit či zrušit SJM.⁶¹

Dle mého názoru díky tomuto institutu lze SJM a de facto i celou rodinu ochránit před finančním zatížením a doufám, že výhledově do budoucna se právě díky tomuto sníží počet osob v exekuci. Velmi mě těší, že zákonodárce ponechal dobrovolnost zápisu smluv do Seznamu listin, tudíž utvrdil autonomii vůli stran v plném rozsahu.

⁶⁰ KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*. 2014, roč. 20, č. 6. ISSN 1211-0558

⁶¹ § 724 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

3. Exekuční řízení

Při exekučním řízení dochází k faktické nucené realizaci priznaného práva oprávněného, tedy postihu majetku dlužníka, na základě exekučního titulu v případě, že nedochází k dobrovolnému plnění povinným. Jak jsem již v úvodu zmínila, jde o druh civilního procesu, který je další možností vymožení plnění vedle soudního výkonu rozhodnutí a je zde ponechána volba na oprávněném, jakou možnost si zvolí. Existuje však několik případů, kde je soudní výkon rozhodnutí výlučnou cestou z důvodu exkluzivity pravomoci soudu, v těchto výjimkách je možnost volby zapovězena, tudíž není možné, aby se exekuce vedla dle EŘ. Jde o vymáhaná rozhodnutí vydaná na základě zákona o zvláštních řízeních soudních, konkrétně ve věci ochrany proti domácímu násilí dle ustanovení § 492 a násl., ve věci péče soudu o nezletilé a mezinárodních únosů nezletilých dětí dle ustanovení § 497 a násl. Další výjimku tvoří rozhodnutí orgánů Evropských společenství, tedy EU dle ustanovení § 274 odst. 1 písm. g) OSŘ.⁶² *Per contra* pouze v exekučním řízení lze vynutit exekuční titul vydaný ve správním a daňovém řízení.⁶³

V případě volby exekucí prováděných soudním exekutorem není stanovena právní úpravou místní příslušnost a oprávněný není vázán principem teritoriality, tudíž má možnost výběru ze seznamu soudních exekutorů vedený Exekutorskou komorou ČR. Soudní exekutor na základě zákona vykonává všechny úkony, které by byli jinak svěřeny u provedení výkonu rozhodnutí soudu, soudci, vykonavateli nebo jinému zaměstnanci soudu plynoucí z OSŘ a jiných právních předpisů.⁶⁴ Zákodárce soudnímu exekutorovi svěřil rozhodovací pravomoc, tudíž jeho úkony lze označit za úkony exekučního soudu.⁶⁵ Jde o jedno z nejdůležitějších ustanovení v celém EŘ, jelikož ho určil jako soukromou osobu s veřejnoprávním postavením, a tudíž má schopnost rozhodovat o právech a povinnostech soukromých subjektů. Jeho soukromoprávní povahu potvrzuje i fakt, že exekuci provádí za úplatu, která je upravena vyhláškou Ministerstva spravedlnosti.⁶⁶ Důsledkem je dělba kompetencí v rozhodovací činnosti mezi soud a soudního

⁶² WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁶³ § 251 odst. 1 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, není-li uvedeno jinak

⁶⁴ § 52 odst. 2 EŘ

⁶⁵ § 28 EŘ

⁶⁶ Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem

exekutora.⁶⁷ S účinností novely z roku 2013 je úloha soudu omezena, ačkoliv má klíčovou roli ve vztahu kontroly soudního exekutora a zároveň spolu s ním mají ochrannou funkci ve vztahu k účastníkům řízení. Exekuční soud může vyloučit exekutora z důvodu námitky podjatosti⁶⁸, pověřit exekutora⁶⁹, dále rozhoduje o zastavení exekuce⁷⁰ nebo o námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce.⁷¹ Věcná příslušnost exekučního soudu je okresní soud a místně příslušným je soud, ve kterém má povinný trvalé bydliště a v případě právnických osob sídlo. U cizinců je rozhodným kritériem určení druhu pobytu, aby bylo možné označit místo pobytu. Alternativa v případě, že povinný nemá ani trvalé bydliště, ani místo pobytu, popřípadě sídlo, lze pověřit soud, v jehož obvodu je jeho majetek. Pokud je zde možnost, že dojde k pozitivnímu kompetenčnímu sporu, tedy že si pravomoc osobuje více soudů, určí se místně příslušný dle názvu na základě abecedního pořadí.⁷²

Exekuční titul patří mezi základní atributy k tomu, aby vůbec bylo možné zahájit exekuční řízení. V okamžiku, kdy by existovala pohledávka, která by nebyla dobrovolně zaplacená a chyběl by exekuční titul nelze zahájit exekuční řízení. Ve většině případů jde o výsledek nalézacího řízení u sporů vedených za účelem splnění povinností, ke kterým nedošlo dobrovolně. Jedná se o listiny, které vydal oprávněný orgán a splňuje požadavky zákonem předepsané, ať už jde o formu nebo náležitosti.⁷³ Dále pak rozhodnutí, kterými jsou především rozsudky ukládající povinnosti k plnění vůči povinnému a opačně lze říci, že oprávněnému bylo přiznáno jeho právo. Jaké exekuční tituly právní úprava taxativně vymezuje nalezneme v § 40 EŘ a § 274 OSŘ. Tyto musí obsahovat další důležitý atribut jako věcný předpoklad k exekuci, a tedy klauzuli vykonatelnosti.⁷⁴ Materiální vykonatelností se rozumí upřesnění oprávněné, povinné osoby a specifikace rozsahu, obsahu povinností i konkrétní lhůta k plnění. Formální vykonatelností je uložení tzv. pariční lhůty, ve které musí být splněna uložená povinnost a po marném

⁶⁷ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

⁶⁸ §29 odst. 5, 8 EŘ

⁶⁹ §43a odst. 3 EŘ

⁷⁰ § 55 EŘ

⁷¹ § 88 odst.3 EŘ

⁷² ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

⁷³ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁷⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

uplynutí lze, aby oprávněný podal návrh na exekuci u soudu. Ve chvíli, kdy není stanovena, má se za to, že musí být splněna do 3 dnů od uložení povinnosti a v případě vyklizení bytu do 15 dnů od právní moci rozhodnutí.⁷⁵

Exekuční řízení je zahájeno v okamžiku doručení návrhu, který byl podán oprávněným k soudnímu exekutorovi. Z logiky věci se uplatňuje dispoziční zásada založená na aktivní legitimaci oprávněného, tedy pána sporu – *dominus litis*, a je vyloučeno zahájení *ex officio*. Dále je aktivně legitimována i osoba, na kterou přešlo nebo bylo převedeno právo plynoucí z exekučního titulu dle ustanovení § 36 odst. 3 a 5 EŘ.⁷⁶ Obsahové náležitosti exekučního návrhu jsou primárně obecné, konkrétně označení osoby, která jej podala, čeho se týká, co sleduje, datum a podpis. Zvláštními náležitostmi jsou označení osoby soudního exekutora a jeho sídla, konkrétní určení účastníků, přesné označení exekučního titulu, určení povinnosti k vymožení a rozsah splnění povinným, popřípadě i důkazy. Obligatorně se musí přiložit originál nebo vidimovaná kopie exekučního titulu s potvrzením o vykonatelnosti či stejnopis notářského zápisu, který obsahuje svolení k vykonatelnosti.⁷⁷ Po přijetí soudní exekutor zkoumá zda obsahuje náležitosti shora uvedené, taktéž i věcné předpoklady k provedení exekuce, věcnou legitimaci oprávněného i povinného a zda právo na vymožení nezaniklo.⁷⁸ V případě nesprávnosti, neúplnosti či neurčitosti návrhu oprávněný musí odstranit nedostatky ve lhůtě stanovené soudním exekutorem ve výzvě, která má formu usnesení a obsahuje i poučení o správném postupu při takové nápravě. Výzva musí být učiněna do 15ti dnů od přijetí návrhu a pokud nedojde k takové nápravě návrhu, exekutor ho usnesením zamítne.⁷⁹

Právní účinky spojené s přijetím bezvadného exekučního návrhu jsou v rovině hmotně právní spojené se stanovením promlčecí lhůty, ta během exekučního řízení neběží a vychází z § 609 a násl. OZ. Procesně právním důsledkem je založení překážky litispendence pro další exekuci, která by měla za cíl stejné plnění. Návrh zapisuje soud nebo soudní exekutor do rejstříku zahájených exekucí, což je elektronický seznam, který je provozován a spravován

⁷⁵ § 40 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

⁷⁶ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁷⁷ § 38 EŘ

⁷⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.4.1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98

⁷⁹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

Ministerstvem spravedlnosti. Je neveřejný, slouží pouze za účelem poskytnutí informací soudům a Exekutorské komoře, a to dálkovým přístupem. Údaje, které seznam poskytuje jsou taxativně vymezeny § 35b EŘ.⁸⁰

Pokud je doručen bezvadný exekuční návrh běží 15ti denní lhůta pro exekutorovu iniciativu ve formě žádosti exekučního soudu o pověření a nařízení exekuce. Soud následně taktéž do 15ti dnů od tohoto požádání vydá pověření ve formě opatření soudu. Jelikož toto nemá formu rozhodnutí, nelze proti němu podat opravný prostředek a zároveň se ani nedoručuje účastníkům řízení.⁸¹ Účinky tohoto pověření mají za výsledek zjišťování a zajišťování majetku povinného soudním exekutorem, který však vyjde najevo až jeho samotnou činností.⁸²

Vyrozumění o zahájení exekuce není rozhodnutím, ale má poskytnout pouze informaci o tomto. Exekutor do 15ti dnů od doručení pověření jej zašle povinnému do vlastních rukou spolu s exekučním návrhem, kopií exekučního titulu a výzvu ke splnění vymáhané povinnosti, ve které je určen vymáhaný nárok, záloha na snížené náklady exekuce a také náklady oprávněného. Tento vymáhaný nárok má možnost povinný na základě poučení dobrovolně splnit, musí však uhradit zálohu na snížené náklady exekuce ve lhůtě 30 dnů od doručení, pak bude exekuce ukončena vydáním příkazu pouze k úhradě nákladů exekuce soudním exekutorem.⁸³ Obsah vyrozumění je upraven taxativním výčtem informací dle ustanovení § 44 odst. 3 EŘ a poučením o právech a povinnostech jednotlivých účastníků řízení. Doručuje se tedy oprávněnému, povinnému a dalším orgánům, kterými mohou být orgány pověřené vedením veřejných rejstříků, například obchodních. Jak jsem již výše uvedla, povinnému se zasílá vyrozumění s dalšími do 15 dnů od pověření exekutora a bývá pravidlem, že jako posledního z účastníků. Důvodem takového pořadí spočívá v času získaném pro soudního exekutora ke zjištění co nejvíce informací o majetku povinného pomocí součinnosti třetích osob a byl schopen určit, jakým způsobem bude exekuce prováděna. Oprávněnému se taktéž zasílá do 15ti dnů, ačkoliv s rozdílem toho, že nemusí být zasláno do vlastních rukou, jelikož pro něho

^{80 80} WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁸¹ § 43a EŘ

⁸² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.09.2012, sp. zn. 31 Nd 200/2012

⁸³ § 46 odst. 6 EŘ

jde především o informativní charakter, že byl jeho návrh bezvadný a plynou z něho důsledky již výše charakterizované.⁸⁴

Nejdůležitější právní důsledek, který plyne z doručení vyrozumění je *generální inhibitorim*. Je upraveno ustanovením § 44a EŘ a představuje zákaz povinného nakládat se svým majetkem, a to i s nemovitostmi a majetkem v SJM.⁸⁵ Výjimku samozřejmě tvoří uspokojování základních životních potřeb, běžná obchodní a provozní činnost nebo udržování a správa majetku. Pokud by povinný přes tento zákaz právně jednal, vyjma výše uvedeného, považovalo by se takové jednání za relativně neplatné a je zde určena podmínka, že exekutor nebo eventuálně i oprávněný musí vznést námitku v zákonem určené lhůtě⁸⁶ pro neplatnost, aby se toto jednání stalo absolutně neplatné.⁸⁷ Dalším důsledkem doručení je možnost obrany povinného prostřednictvím návrhu na zastavení exekuce do 30 dnů od doručení, tudíž v této fázi exekutor nesmí exekuci provést, dokud soud o tomto nerozhodl.⁸⁸

Exekuční příkaz je v podstatě rozhodnutí soudního exekutora, jímž určí způsob provedení exekuce. Na jeho výběr působí primárně druh povinnosti, která má být vymožena a informace o majetkových poměrech povinného. K tomuto může dojít až okamžikem, kdy je exekuce zapsána v rejstříku zahájených exekucí. Lze jím postihnout celý majetek povinného nebo se určí jen konkrétní část k postižení. Zasílá se spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce a v případě, že nedojde k dobrovolnému plnění, které vyrozumění nabízí, je dalším úkonem soudního exekutora právě tento příkaz.⁸⁹ Zákon umožňuje, aby soudní exekutor zvolil i více způsobů exekuce, možno i všechny, a v závislosti na tomto musí vydat více exekučních příkazů v případě, kdy by nebylo možné uspokojit oprávněného pouze z jednoho příkazu. K tomuto může přistoupit současně nebo postupně a vše je na úvaze jeho samotného se zřetelem na co největší dosažení uspokojení pohledávky.⁹⁰ Dle ustanovení § 58 odst. 2 EŘ jsou ustanovené skupiny způsobů a jejich pořadí,

⁸⁴ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁸⁵ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.02.2006, sp. zn. Cpjn 200/2005

⁸⁶ § 629 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁸⁷ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁸⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

⁸⁹ tamtéž

⁹⁰ § 58 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

jimiž lze exekuci provést a případné provedení exekuce v jiném pořadí lze umožnit na základě souhlasu povinného nebo dokonce na jeho návrh. Nejprve se užití způsoby s menším dopadem na povinného a jeho blízké, což je projevem jeho ochrany.⁹¹

Účinky exekučního příkazu jsou obdobné jako u usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí dle OSŘ. Dalším důsledkem je speciální inhibitorium, ve kterém povinný nesmí nakládat, zatížit nebo převést na jiného majetek, jenž je zatížen exekučním příkazem a pokud by i přes zákaz jednal, pohlíží se na něj jako na absolutně neplatné.⁹² Proti němu se nepřipouští opravný prostředek.⁹³

Provedení exekuce je projev apodiktického postupu směrem k majetku povinného, na který je vydaný pravomocný exekuční příkaz. Jde o zajišťovací úkon ze strany exekutora, se kterým se pojí speciální inhibitorium a arrestorium, což je omezení dlužníka povinného tzv. poddlužníka z pohledu oprávněného, aby nakládal s pohledávkou povinného, a to v rozsahu vymáhané částky.⁹⁴ V samotném provedení exekutor postupuje rychle a účelně s ohledem na ochranu účastníků řízení i třetích osob. Vede ji až do vynucení celé vymáhané povinnosti s příslušenstvím, taktéž i náklady oprávněného a náklady exekuce. Poté hovoříme o jejím provedení a ukončení. Veškeré úkony, které exekutor nebo exekuční soud provedl se zaznamenávají v exekučním spise. Důsledky doručení exekučních návrhů, tedy datum doručení je rozhodné pro pořadí, jak musejí být exekuce postupně vedeny.⁹⁵

Exekuční řízení může být skončeno několika různými způsoby. Ze samotného smyslu exekuce je kýženým účelem úplné uspokojení oprávněného včetně úhrady nákladů, které vznikly v rámci exekuce. Na základě toho není nutné vydat rozhodnutí soudem či soudním exekutorem, exekuční řízení končí bez dalšího. Další způsoby skončení exekuce je pravomocným odmítnutím či zamítnutím exekučního návrhu nebo zastavením exekučního řízení z důvodu neodstranitelného nedostatku v návaznosti na podmínky řízení a v neposlední řadě

⁹¹ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁹² WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁹³ § 47 odst. 5 EŘ

⁹⁴ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

⁹⁵ § 46 EŘ

i pravomocným zastavením exekuce v návaznosti na zastavení výkonu rozhodnutí dle ustanovení § 268 OSŘ.⁹⁶ Zvláštním důvodem k zastavení exekuce je taktéž i nesložení přiměřené zálohy na náklady exekuce oprávněným s výjimkou osvobozeného od soudních poplatků a vymáhajícím výživné na nezletilé dítě.⁹⁷

Dle ustanovení § 87 EŘ jsou náklady exekuce tvořeny z odměny soudního exekutora, náhrady paušálně určených či účelně vynaložených hotových výdajů, náhrady za ztrátu času za provedenou exekuci, náhrady za doručování písemností, odměny správce závodu a taktéž i jeho náhrady nákladů, popřípadě i daň z přidané hodnoty dle zvláštního zákona. Další detaily jsou upraveny vyhláškou Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb. Všechno toto hradí povinný a exekutor je vymáhá prostřednictvím příkazu k úhradě nákladů, proti němuž mohou účastníci řízení podat námitky do 8 dnů od doručení a soudní exekutor buď vyhoví, a to v plném rozsahu nebo nikoliv a má povinnost postoupit je exekučnímu soudu, kterému poté běží 15ti denní lhůta pro rozhodnutí, to je konečné a nelze podat opravný prostředek.⁹⁸ Existuje několik možností, jak náklady povinnému snížit. Pokud povinný zaplatí vymáhanou pohledávku nebo splní nepeněžitě plnění na základě výzvy soudního exekutora, která se zasílá spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce ve lhůtě 30ti dnů, pak lze připustit snížení nákladů a musí být také zaplacený.⁹⁹ O 50% je odměna pro exekutora snížena v případě peněžitého plnění a o 30% u nepeněžitého.¹⁰⁰

3.1. Účastníci

3.1.1. Oprávněný a povinný

Ze stránky procesní lze definovat oprávněného jako toho, kdo podal exekuční návrh, v němž se jím takto označil. Povinným se pak stává ten, proti němuž směřuje exekuční návrh a je oprávněným takto označen, tedy vůči němu má být vydán exekuční titul s uloženou povinností k vymožení.¹⁰¹

⁹⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

⁹⁷ § 12 vyhlášky č. 330/2001 Sb.,

⁹⁸ WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.

⁹⁹ § 46 odst. 6 EŘ

¹⁰⁰ § 11 vyhlášky č. 330/2001 Sb.,

¹⁰¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 366/2014

Těmto účastníkům vzniká procesní postavení na základě dispoziční zásady, kdy je pro zahájení exekučního řízení dostatečné tvrzení oprávněného na své právo a zároveň i dlužníkovu povinnost. Ačkoliv je zde podmínka upravující možnost vynucení povinnosti exekučním řízením, tedy oprávněnému musí svědčit právo z exekučního titulu a povinnému jím naopak ukládat povinnost. Z čehož plyne aktivní věcná legitimace oprávněného a pasivní věcná legitimace povinného v dané věci. Pokud nedojde k jejich označení exekučním titulem, jak shora uvádím, je nezbytně nutné zamítnout exekuční návrh z důvodu nesplnění předpokladů k provedení exekuce. Dokud však nedojde k tomuto skončení exekučního řízení, hledí se na ně stále jako na oprávněného a povinného, tudíž mají právo provádět úkony v řízení a soud na ně i nadále takto pohlíží.¹⁰² Oba dva musí ze zákona splňovat obecné podmínky účastníků upravené ustanovením § 18 a násl. OSŘ. Způsobilost být účastníkem má ten, kdo má právní osobnost, tedy způsobilost mít práva a povinnosti v mezích právního řádu. Opět zde dochází k prolínání s hmotným právem, kdy na právní osobnost musíme užít ustanovení např. § 15, 23 či 118 OZ. V případě absentující právní osobnosti účastníka vzniká neodstranitelná podmínka pro pokračování v řízení a dle ustanovení § 104 OSŘ bude exekuční řízení zastaveno. Výjimku v tomto případě tvoří účastníci bez právní osobnosti, přesto jim však zákon přiznává oprávnění být jimi. Jsou však limitováni pouze některými druhy řízení, typicky u vymáhání daňových nedoplatků exekucí, kde je účastníkem řízení správce daně.¹⁰³

Existuje zde i tzv. společenství účastníků, kdy na straně oprávněného nebo povinného mohou vystupovat i další osoby. Předpokladem založení společenství plyne z exekučního titulu, ve kterém je právo přiznané více oprávněným osobám a *contra* povinnost je stanovena více povinným. V častějším případě, kdy je více povinných osob, u kterých je výchozím, zda v exekučním titulu je určeno splnění povinnosti společně a nerozdílně a rozsah plnění, tzv. pasivní solidaritou, kde dochází ke splnění povinnosti v plném rozsahu všemi, pokud ji však splní pouze jeden povinný, a to v celém rozsahu, tak ostatním zanikne.¹⁰⁴ Nebo druhou

¹⁰² TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.

¹⁰³ § 36 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹⁰⁴ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

možností je dělitelné plnění, u kterého pokud není rozsah povinnosti plnění určen exekucním titulem, platí zde splnění všech povinných rovným dílem.¹⁰⁵

3.1.2. Manžel povinného

Manžel povinného se stává účastníkem exekucního řízení v okamžiku vydání exekucního příkazu, který obsahuje postih výlučného majetku manžela povinného či majetku v SJM.¹⁰⁶ Na základě judikatury lze říci, že ačkoliv jsou v exekuci postiženy práva, věci a jiné majetkové hodnoty patřící do SJM, tak exekutor nemusí manžela povinného přibrat do exekucního řízení, jelikož jeho účastenství vzniká ze zákona.¹⁰⁷ Tedy není nutné o jeho procesním postavení rozhodovat¹⁰⁸ a zároveň není rozhodné, zda byl daný exekucní příkaz manželovi povinného doručen. Účastníkem je až do samotného skončení exekuce, popřípadě pravomocného zastavení.¹⁰⁹

Důsledkem jeho postavení účastníka shledávám jako výhodu především pro jeho poměrně zrychlenou, kvalitnější ochranu a obranu z důvodu jeho samostatného nakládání s procesními právy ve stejném rozsahu jako povinný a taktéž má právo na doručování všech vydaných usnesení, proti nimž lze právě uplatnit opravných prostředků, či právo nahlížet do náležité části exekucního spisu.¹¹⁰ Manželovi povinného se má dostat od soudního exekutora řádného poučení o jeho procesních právech a povinnostech, tudíž by mu měla být známa možnost náležité obrany, jež rozebírám v další kapitole.¹¹¹

Ustanovení § 36 odst. 2 EŘ zákonodárce několikrát novelizoval a před poslední novelou z roku 2015 se o účastenství manžela hovořilo pouze ve dvou případech, o kterých dávám zkrácený nástin níže. Lze však dovodit, že možnost stát se účastníkem byla značně okleštěná.

¹⁰⁵ § 40 odst. 3 EŘ

¹⁰⁶ § 36 odst. 2 EŘ

¹⁰⁷ Rozsudek Krajského soudu ze dne 25.1.2005, sp. zn. 26 Co 532/2004

¹⁰⁸ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp. zn. 20 Cdo 2239/2008

¹⁰⁹ SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.

¹¹⁰ § 36 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠÍMKA. *Exekucní řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹¹¹ § 3 odst. 1 vyhlášky č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekucní a další činnosti

3.1.2.1. Situace před novelou č. 139/2015

Manžel povinného se mohl stát účastníkem v exekučním řízení pouze ve dvou případech, a to za předpokladu, že došlo k postihu majetku v SJM¹¹² nebo i v případě smluvního vyhrazení, že ke dni zániku manželství dochází ke vzniku SJM. Taktéž i v případě, že postihnutá věc, popřípadě právo má smluvně rozsah SJM zúžený.¹¹³ Co se účastenství manžela týká, předchozí novely svým obsahem v podstatě zrcadlily shodnou charakteristiku bez změny ve významu. Na základě novely zákona z roku 2013¹¹⁴ bylo OSŘ doplněno novým odstavcem v ustanovení § 255, a to konkrétně odst. 3, který určil manžela povinného účastníkem řízení i v případě, že nařízeným výkonem rozhodnutí k vydobytí závazku patřícího do SJM budou postihnuty majetkové hodnoty manžela povinného. Toto bylo účinné pouze do novely z roku 2015, která jej ruší a výlučně svěřuje úpravu institutu manžela povinného exekučnímu řádu.

Novela z roku 2015 dle mého názoru velmi logicky zařadila do účastenství taktéž i manžela povinného na jehož výhradní majetek je vydán exekuční příkaz. V tomto postavení získává mnohem více procesních práv a může se tak účinně bránit proti většímu, či zásadnějšímu zásahu do vlastnického práva ve srovnání s postihem majetku v SJM. V případě exekučního postihu výlučných věcí manžela povinného má na místo vylučovací žaloby právo podat návrh na (částečné) zastavení exekuce. Taktéž i ustanovení § 42 odst. 4 EŘ přináší novinky ve smyslu nového způsobu exekuce, a to příkázáním pohledávky z účtu manžela, čímž zákonodárce reagoval na podvody ze strany povinných, kteří veškeré nově získané finanční prostředky zasílali na účty svých protějšků. I v tomto případě dochází ke zvýšení rizika neoprávněného poškození manželova výhradního majetku, a právě proto, jak již výše uvádím, právní úprava umožňuje vyšší míru obrany.

3.1.3. Rozvedený manžel povinného

Pokud opět nastíním propojení hmotného a procesního práva, ráda bych zmínila ustanovení § 736 OZ z něhož vyplývá fakt, že dokud není zaniklé SJM

¹¹² § 36 odst. 2 EŘ, ve znění zákona č. 303/2013 Sb. účinném ke dni 30.6.2015

¹¹³ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9

¹¹⁴ Zákon č. 396/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 99/163 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

vypořádáno, přiměřeně se užije ustanovení o SJM. Tudíž povaha SJM zůstává stále stejná, ačkoliv se mění účel majetkového společenství.¹¹⁵ Z čehož mi primárně vychází obdobné postavení jak manžela povinného, tak i rozvedeného.

Účastníkem řízení je i rozvedený manžel povinného, kdy předpokladem je, byť zaniklé, ale nevypořádané SJM s postihnutými hodnotami.¹¹⁶ Závazek alespoň jednomu manželovi musel vzniknout v době manželství a postihl věci, práva či majetkové hodnoty v SJM. Účastenství vzniká taktéž i na základě tvrzení oprávněným, povinným či manželem povinného. Lze tedy vyvodit, že u postižení majetku po rozvodu manželství judikatura upravuje možnost splnění závazku.¹¹⁷

Dalším hmotně právním hlediskem je v tomto případě doba, kdy vznikl dluh, což je velmi podstatným atributem v určení účastenství. V případě vzniklého dluhu před rozvodem, třebaže už právě probíhá, je velkou pravděpodobností, že tím bude dotčen i rozvedený manžel. Dalším atributem je taktéž i režim, ve kterém dluh vznikl a pokud manžel byl s tímto jednáním plynoucím za vznikem toho seznámen či nikoliv. Z čehož lze vyvodit důsledky již zmiňované ve druhé kapitole.

Rozvedený manžel není účastníkem exekučního řízení v plném rozsahu, ale pouze části, ve které dochází k řešení věcí jeho přímo dotčené, přičemž spadají do nevypořádaného SJM či výlučného majetku rozvedeného manžela. Vzniká dnem shodným jako u manžela povinného, konkrétně vydáním exekučního příkazu na tyto věci, práva nebo majetkové hodnoty náležející do SJM, lze analogicky užít i obranu jež se nabízí, tedy má právo podat návrh na (částečné) zastavení exekuce. Na základě usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.09.2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012 bylo judikováno, že exekuci není možné zastavit ve vztahu k třetím subjektům,¹¹⁸ ale na základě spjatosti individualizované věci, práva či majetkové hodnoty s tímto třetím subjektem.¹¹⁹

¹¹⁵ MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.

¹¹⁶ § 36 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹¹⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012 a taktéž i usnesení NS ze dne 26.11.2003, sp. zn. 20 Cdo 238/2003

¹¹⁸ Ostatní subjekty kromě povinného a oprávněného, v tomto smyslu se jimi myslí právě manžel povinného či rozvedený manžel

¹¹⁹ MALIŠ, Daniel. Jak je to s postavením (rozvedeného) manžela v exekučním řízení proti jeho (ex)partnerovi? *Epravo.cz* [online]. © 1999-2019. Publikováno 24.09.2013 [cit. 01.03.2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-je-to-s-postavenim-rozvedeneho-manzela-v-exekucnim-rizeni-proti-jeho-expartnerovi-92504.html>

3.2. Zásady a principy k ochraně manžela v exekučním řízení

Zásady a principy v exekučním řízení lze analogicky využít stejně jako všeobecných principů v civilním procesu. Jejichž důsledkem by mělo stejně tak docházet ke spravedlivému průběhu exekučního řízení. Mým cílem je zde nastínit některých, dle mého názoru nejdůležitějších principů, kde nalezneme nejen zakotvení pro obranu i ochranu manžela povinného v exekučním řízení, ale i další neméně důležité pro exekuční řízení. Rozdělím je systematicky na Ústavní principy, všeobecné principy s uplatněním v exekučním řízení, specifické principy a v neposlední řadě i zvláštní principy v určitých případech způsobů exekuce.

3.2.1. Ústavní principy

Jako prvním a nejdůležitějším ústavním základem je právo na spravedlivý proces, který vychází z článku 36 Listiny základních práv a svobod a je složen z několika možných ústavních principů. Ustanovení § 2 odst. 1 EŘ nám upravuje nezávislost a nestrannost soudního exekutora. Je třeba vykládat nezávislost, jako postup soudního exekutora, při kterém není možné, aby byl ovlivněný rozhodovací a jinou činností jiných státních orgánů.¹²⁰ Jde o základní podmínku k tomu, aby mohl své svobodné povolání vykonávat. Nezávislost je však značně omezená ve srovnání s nestranností soudce, důvodem je pouze institucionální nezávislost a exekutor je tedy povinen při svém jednání brát na zřetel ústavní zákony, jiné právní předpisy a rozhodnutí soudu vydaný v exekučním řízení, z čehož vyplývá, že je jimi vázán. Záruku nezávislosti zajišťuje Exekutorská komora ČR, která podává návrh na jmenování a odvolání soudního exekutora či například vede disciplinární řízení.¹²¹ Z judikatury plyne, že další zárukou je taktéž i v ustanovení § 3 EŘ, které říká, že vykonává exekuční a další činnost za úplatu se zákazem jiné výdělečné činnosti neslučitelné s jeho povoláním. Ekonomická nezávislost a nezávislost ve vztahu ke státu je základní předpoklad pro exekutorovu nestrannost. Dle § 30 EŘ exekutor nesmí odmítnout provést požadovaný úkon, tudíž má omezenou volnost

¹²⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹²¹ § 2 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

při výběru provedení exekuce a odmítnutí právní úprava nabízí pouze z velmi omezených důvodů.¹²²

Jak již je nám známo, účastníkem exekučního řízení je i v určitých případech manžel povinného, a taktéž má právo na spravedlivý proces, z čehož dále vyplynou další důležité principy jako například princip přiměřenosti, či ochrana slabší strany.

3.2.2. Všeobecné principy

Exekuční řízení se nejčastěji zahajuje na návrh, podávaným oprávněným, tudíž se zde uplatňuje dispoziční zásada a značná část řízení je na ni založena. Oprávněný disponuje s velkým množstvím práv, které mu zákon zakládá. Dle ustanovení § 44b EŘ má právo změnit exekutora a také může podat návrh na zastavení exekuce.

Oproti tomu zásada ústnosti, přímosti a veřejnosti, která vychází z práva na spravedlivý proces je zde značně potlačena. Soudní exekutor rozhoduje bez jednání,¹²³ přičemž okruh podkladů, který je zúžen pouze na písemnosti, ze kterých čerpá, jsou pro aplikaci jeho kompetencí prostřednictvím úkonů jediným zdrojem. Tudíž je vyloučeno, aby manžel povinného byl v určitém exekučním řízení „svědkem“ a ústně vypovídal, veškeré procesní úkony jsou povoleny činit pouze formou písemností. Omezení toho principu vzniklo z důvodu předcházení zbytečné zátěže pro exekuční řízení.¹²⁴ V případě veřejnosti a ústnosti zde vznikla alternativa ve formě institutu nahlížení do spisu vedeným soudním exekutorem. U účastníka lze hovořit o realizaci práva na informace o průběhu řízení, taktéž jsou k tomuto oprávnění další osoby a orgány.¹²⁵ Manžel povinného je taktéž oprávněn do spisu nahlížet, či pořídit si výpis pod dohledem soudního exekutora nebo jeho zaměstnance dle § 94 odst. 1 EŘ.

Na základě principu formální pravdy exekutor pro své rozhodování využije pouze fakta zjištěná z exekučního řízení a důkazy předložené ze strany

¹²² Nález ÚS ze dne 23.2.2006 sp.zn. I. ÚS 290/05 a ze dne 8.8. 2005 sp.zn. II. ÚS 372/04

¹²³ § 55b odst. 3 EŘ

¹²⁴ § 55b odst. 3 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹²⁵ § 94 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

oprávněného i povinného. Iniciativa z důvodu zjišťování nových důkazů u soudního exekutora absentuje.

3.2.3. Specifické principy

Zásada ochrany a obrany povinného a třetích osob je ochranným prvkem pro všechny vztahy vznikající z exekučního řízení. Jde o tzv. nosný princip, který se skládá z prvku ochrany relevantních subjektů, tedy povinného a třetí osoby, na kterou zákonným způsobem přešla povinnost z exekučního titulu a prvku obrany těchto subjektů.¹²⁶

Ochrana těchto subjektů je založena na základě zákona a není potřeba se tohoto dovolávat a ostatní subjekty exekučního řízení jej musí respektovat.¹²⁷ Primárně exekuční soud a soudní exekutor jsou povinni dohlížet nad respektováním těchto ochranných zásad.¹²⁸ Z logiky věci je jasné, že povinný, jako osoba, proti níž je vedeno exekuční řízení má ve srovnání s oprávněným obtížnější postavení. Ochrana má dominantní postavení ve vztahu k povinnému. Projevem ochrany může být přiměřenost způsobu exekuce, kdy z pravomocného a vykonatelného exekučního titulu lze vymoci nárok pouze taxativně vymezenými vhodnými a přiměřenými způsoby s ohledem na situaci povinného. Exekutor je povinen zajistit majetek povinného pouze v rozsahu odpovídajícímu výši vymáhaného nároku včetně nákladů.¹²⁹ Dalším projevem ochrany může být princip legality, který zakládá jedinou možnou cestu provedení exekuce, a to ze zákona buď dle OSŘ nebo EŘ, na kterou se váže předchozí princip přiměřenosti. Posledním projevem ochrany je rozsah exekuce, kterým soud určí limity přiznaného plnění, které není možné překročit. V tomto projevu ochrany vyvstává výjimka z pravidla, kdy za normálních okolností, by se exekuce vedla pouze na majetek povinného, ale s ohledem na mé téma taktéž i na manžela povinného v případě postihu SJM.¹³⁰

¹²⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹²⁷ Subjekty exekučního řízení se myslí exekuční soud, soudní exekutor, ostatní účastníci a další účastníci jako např. banky či plátce mzdy.

¹²⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹²⁹ § 58 odst. 1 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹³⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

Obrana povinného je založená na za zásadě *vigilantibus iura scripta sunt*, a očekává se zde intervence samotného povinného. Byť možnost obrany taktéž se zákona vyplývá, je zde podmínka uplatnění tohoto procesního úkonu, tedy jisté aktivity. V případě manžela povinného, se mu dostává stejných procesních práv a povinností, tudíž oba dva jsou kompetentní k např. podání návrhu na zastavení exekuce, vyškrtnutí věci ze soupisu či v zákonem stanoveným případech i odvolání.¹³¹

Dalším principem v tomto pododdílu je formalizace předpokladů pro exekuci, což je velmi zvláštní zásada, díky, které lze odlišit exekuční řízení od ostatních druhů civilního procesu, především z důvodu obsahu specifických institutů pro exekuční řízení. Tento princip pojednává o presumpci správnosti exekučního titulu a o formální stránce vykonatelnosti. Presumpce správnosti vychází z nepřezkoumatelnosti exekučního titulu, který byl vydán exekučním soudem, tudíž soudní exekutor po věcné stránce tohoto je jím plně vázán. Formální vykonatelnost jako předpoklad k exekučnímu řízení se prokazuje klauzulí o vykonatelnosti tzv. *exequatur*.¹³²

Zásada *restitutio in integrum* upravuje zákaz uvedení v předešlý stav. Tímto ustanovením § 57 EŘ se zajišťuje ochrana práv nabytých v exekuci třetím osobám za situace, kdy se změní postup v exekučním řízení či se úplně zastaví samotná exekuce. V souvislosti s tímto je stanoven i princip nezvratnosti stavu, který vznikl na základě provedené exekuce, tudíž jsou jimi vázáni účastníci řízení, exekutor a také i třetí osoby, které byly postupem v exekuci postiženy. Příkladem může být již započaté exekuční řízení, ve kterém soudním exekutor provedl sled úkonů a poté dojde k zastavení exekuce dle § 55 EŘ. Na základě tohoto dojde ke ztrátě podkladu, na němž jsou závislé veškeré úkony vzniklé od samotného počátku a směřující k provedení exekuce, ačkoliv jejich účinky již nejsou dotknutelné.¹³³ V případě že soudní exekutor vymožené plnění, buď přímým postihem, prodejem movité věci nebo pomocí dražby věci nemovité vyplatil oprávněnému, zákon zakazuje, aby byl tento postup změněn či úplně zrušen. Tudíž v případě manžela povinného nelze

¹³¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹³² ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹³³ § 57 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

vymožené plnění vrátit.¹³⁴ Nabízí se možnost žaloby z lepšího práva, které v jádru věci je žalobou na bezdůvodné obohacení. Právo podat ji do výše výtěžku má ten, komu svědčilo vlastnické právo k dané věci, tudíž získává procesní postavení jako žalobce a směřuje proti oprávněnému v postavení žalovaného.¹³⁵ Taktéž lze požadovat náhradu újmy dle § 32 EŘ.

3.2.4. Zvláštní principy

Zvláštním principem se myslí ten, který se užije pouze v určitých způsobech provedení exekuce. Způsob, kde lze využít níže popsané principy je například u způsobu provedení exekuce srážkou ze mzdy. Zákon upravuje princip časové priority, což umožňuje vytvoření pořadí k uspokojení povinnosti. Kritériem je zde den a čas doručení exekučního návrhu exekutorovi a důsledkem je potlačení jakéhokoliv zvýhodňování některého z oprávněných.¹³⁶ Dále existuje princip aplikační přednosti, kde se určuje pořadí na základě povahy dané povinnosti. To znamená, že v případě většího množství exekučních řízení, vedených proti povinnému, v případě již zmíněné exekuce srážkou ze mzdy se do pořadí staví jako první zákonem určené jako přednostní např. pohledávky výživného či z náhrady újmy způsobené poškozenému ublížením na zdraví.¹³⁷ Poslední zvláštností je princip proporcionality, kde dochází k poměrnému splnění povinnosti, jelikož zde není určeno pořadí.¹³⁸

3.3. Způsoby provedení exekuce s vazbou na manžela povinného

Při postihu majetku, které spadá do SJM se vždy primárně hledí na dluhy, které jsme si definovali ve druhé kapitole a na jejichž základní charakteristice

¹³⁴ HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*. 2017, roč. 9, č. 2. ISSN 1805-1081

¹³⁵ § 57 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹³⁶ § 46 odst. 3 EŘ KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹³⁷ § 279 zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, není-li uvedeno jinak

¹³⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

dochází k uspokojení z celého SJM, vypořádacího podílu nebo v určitých případech taktéž i z výhradního majetku manžela. V systému postihu majetku v SJM je nutné dbát na zákonem stanovenou ochranu nedlužného manžela povinného a na zjišťování informací soudním exekutorem, co se postižitelného rozsahu SJM týče, což je již definováno např. okamžikem uzavření manželství nebo vůle či souhlas manžela na vytvoření dluhu. Dále pak v případě modifikace SJM je nutné zjištění míry ochrany manžela, v jakém rozsahu je možné zablokovat výhradní majetek manžela bez toho, aniž by byl poté majetek exekucí postihnut a v jakých případech je vyžadována procesní aktivita manžela.¹³⁹

Aby byla naplněna zásada rychlého a účelného procesu, slouží exekutorovi k jejímu naplnění způsoby provedení exekuce jako základní nástroje. Pro způsob provedení exekuce a jeho výběru se využijí procesní principy a zásady vztahující se na exekuční řízení popsané výše a soudní exekutor při volbě způsobu exekuce není ničím vázán, tudíž je toto pouze na jeho vůli a můžeme jednoduše říci, že se uplatňuje zásada oficiality.¹⁴⁰ Pouze prostřednictvím těchto vybraných způsobů pak dochází k postihu majetku povinného. Ustanovením § 58 a § 59 EŘ jsou upraveny a úzce se vážou na exekuční příkaz, bez něhož by nemohlo dojít k faktickému provedení. S ohledem na zásadu subsidiarity právních předpisů je EŘ *lex specialis* a upravuje pouze zvláštní způsoby provedení exekuce, jinak dochází dle ustanovení § 52 odst. 2 EŘ v obecných záležitostech k odkazu na OSŘ. Exekuci lze provést pouze způsoby uvedenými ve výše zmíněných ustanovení, a to v zákonem stanoveném pořadí, které je rozděleno v odstavci 2, pod písmeny a) až d), kdy exekutor volí postupně po sobě jdoucí až po vyloučení předchozího způsobu v případě neúplného vymožení pohledávky. Zákonodárce tedy dle mého názoru velmi chytře stanovil intenzitu exekutorových zásahů od ohleduplných a diskrétních po nekompromisní s viditelnými důsledky.

Soudní exekutor je oprávněn za účelem rychlého a účelného vymožení využít současně i všech možných způsobů s přihlédnutím k principu přiměřenosti, ve kterém jde především o spolehlivé vymožení pohledávky a nákladů jdoucí za exekucí, a to pouze v případě, že nenastane absolutní likvidace povinného v jeho

¹³⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹⁴⁰ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

životní či hospodářské funkci.¹⁴¹ Pokud nebude brán na povinného zřetel, tak judikatura stanovila, že se na takový exekuční příkaz hledí jako na nezákonné rozhodnutí i tehdy, nebyl-li odklizen.¹⁴²

Primárně soudní exekutor volí způsob přikázání pohledávky z účtu povinného a popřípadě i jeho manžela, pokud však v přiměřeném čase nedošlo k úplnému uspokojení pohledávky nebo povinný není tohoto vlastníkem přistupuje se k dalším možným způsobům.¹⁴³ Těmi jsou postižení jiné peněžité pohledávky, srážky ze mzdy a jiných příjmů, správa nemovité věci nebo pozastavení řidičského oprávnění. I v tomto případě může dojít pouze k nepostačujícímu uspokojování a v nepřiměřeně dlouhém časovém úseku, pak lze souběžně využít nadcházející skupiny. Tou je prodej movitých a nemovitých věcí jež mohou náležet do SJM a nezasahují do obydlí povinného a jeho rodiny, dále postižení závodu taktéž případně náležející do SJM či přikázání pohledávky z penzijního pojištění a připojištění, které vylučovala předchozí skupina. Lze spatřovat rostoucí intenzitu těchto způsobů a taktéž i větší možnosti pro soudního exekutora, resp. oprávněného k vymožení své pohledávky. Posledním a krajním způsobem je prodej nemovitých věcí které slouží jako obydlí pro povinného a jeho rodinu, vyvstává opět možnost, že jde o součást SJM. Z dispoziční zásady má povinný právo podat návrh či souhlas ke změně pořadí způsobů exekuce.¹⁴⁴

Na základě novely z roku 2015 byl odebrán jeden ze způsobů provedení exekuce, konkrétně zřízení exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech. Došlo k osamostatnění tohoto institutu a je upraven ustanovením § 73a EŘ. Lze jej zřídit již jen na návrh oprávněného a jedná se o speciální exekuční řízení, tedy je vedeno samostatně.¹⁴⁵

3.3.1. Pohledávka z účtu manžela povinného

V současné době, kdy se předpokládá finanční gramotnost a využití moderních technologií by se mohlo zdát, že tento způsob exekuce bude vysoce

¹⁴¹ Nález Ústavního soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. I. ÚS 752/04-1

¹⁴² Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.12. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5631/2015-242

¹⁴³ § 58 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹⁴⁴ § 58 EŘ

¹⁴⁵ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

účinný a nejčastější. Bohužel z hlediska povinných je velmi nízké procento vlastníků účtů a v případě jejich vedení na nich nedisponují žádnými finančními prostředky či případným debetem poskytnutým finančním ústavem. Je známo, že povinní za účelem vyhnoutí se důsledkům plynoucím z exekučního příkazu využívají účtu jiné osoby, nejčastěji rodinného příslušníka.¹⁴⁶ Zákonodárce již myslel na úpravu manžela povinného, ačkoliv je zde ponechán prostor pro další, efektivní zákonnou úpravu i jiných členů domácnosti.

Pokud soudní exekutor vydá exekuční příkaz na tento způsob provedení exekuce je nutné, aby v první řadě na základě oprávnění a součinnosti peněžních ústavů zjistil, kde povinný a manžel povinného vede bankovní účty a jakou výši finančních prostředků disponují, přičemž není rozhodné, zda jsou vedeny na cizí měnu či nikoliv. Jedinou podmínkou je peněžní ústav působící v České republice. V okamžiku vydání příkazu jej zašle oprávněnému, povinnému a v neposlední řadě taktéž i peněžnímu ústavu, kterému doručením vzniká povinnost do výše vymáhané pohledávky včetně příslušenství nevyplácet, neprovádět započtení jakož i nenakládat s těmito finančními prostředky a zakládá tedy odpovědnost za plnění *arrestatoria*. V případě porušení tohoto zákazu vzniká oprávněnému právo na poddlužnickou žalobu na vyplacení částky, která se odvíjí od jeho hypoteticky správného postupu. Exekučním příkazem vůči povinnému a jeho manželovi vyplývá zákaz jakkoliv nakládat s finančními prostředky z účtu i v tomto případě jen do výše vymáhané pohledávky, mluvíme o účincích *inhibitoria*¹⁴⁷

Výjimkou z výše uvedených zákazů je v prvním případě výplata mezd nebo platů či jejich náhrad vůči zaměstnancům upravena ustanovením § 304a OSŘ. Další výjimkou je u postihu účtu právo povinného jednorázově si nechat z něho vyplatit peněžní prostředky ve výši dvojnásobku životního minima, přičemž je toto podmíněno žádostí adresovanou konkrétnímu peněžnímu ústavu a limitováno výběrem pouze z jednoho účtu bez ohledu na počet účtů vedených povinným.¹⁴⁸ Posledním případem je platba za účelem vymáhané povinnosti, která plyne z novely z roku 2015 dle ustanovení § 304 odst. 3 OSŘ, a to na účet oprávněného nebo soudního exekutora.

¹⁴⁶ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹⁴⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹⁴⁸ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

Jak se výše zmiňuji z důvodu ztížení vymáhání pohledávek zákonodárce myslí už i na postih z účtu manžela, a to od novely č. 396/2012 Sb. s účinností k 1.1.2013, na jejímž základě je soudní exekutor oprávněn vést exekuci tímto způsobem. Dále umožnila vést exekuci srážkami ze mzdy či jiného příjmu, přikázání jiné pohledávky a postižení jiných majetkových práv manžela povinného. Judikatura stanovila, že před touto novelou byl předmětem exekučního řízení pouze účet povinného, který je u peněžního ústavu veden jako majitel a v případě účtu manžela povinného či jiné osoby nebylo jej možné postihnout, třebaže na něm byly peněžní prostředky povinného či spadající do SJM.¹⁴⁹ Stručně řečeno byl majitel účtu dříve rozhodným kritériem.¹⁵⁰ V rámci tohoto však účet manžela povinného nebyl plně ochráněn a nabízela se možnost soudnímu exekutorovi vydat exekuční příkaz na přikázání jiné peněžité pohledávky či jiného majetkového práva.¹⁵¹

Současná právní úprava je značně okleštěna v případě postižení SJM oproti dřívější a novelou z roku 2015 se nabízí pouze ustanovení § 42 odst. 4 EŘ, tedy postižení účtu manžela povinného. Tento způsob exekuce se užije v případě společných dluhů spadajících do SJM a novinkou oproti předchozí úpravě je i pro dluhy výlučné dluhy jednoho z manželů, a to i v případě jeho vzniku před vytvořením SJM, jehož původ je upraven ustanovením § 731 OZ a není již třeba hledat tuto úpravu v exekučním řádě. Logicky už došlo k zásahu do manželových práv¹⁵² a zákonodárce tak musel myslet na jeho vyšší míru obrany a ochrany.

U postihu pohledávky z účtu manžela je omezeno *inhibitorium* pouze do výše poloviny peněžních prostředků na účtu v okamžiku doručení příkazu finančnímu ústavu.¹⁵³ Opět zde vidím propojení mezi hmotně právní a procesně právní úpravou. Názorně se zde vyskytuje ochrana manžela, jelikož on sám nemusí být ztotožněn s existencí exekučního titulu a v případě zablokování takového účtu by nebyl schopen například splácet úvěry, a tudíž by se ohrozilo právo oprávněných na vymození pohledávky, jelikož by jej nešlo postihnout. Často se setkáváme s jedním účtem pro oba manžele, na který je oběma zasílána mzda či plat a další platby. Primárním kritériem pro provedení exekuce zákonodárce určil, že jsou

¹⁴⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1284/2002 a taktéž i v rozsudku NS ze dne 14.3.2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001

¹⁵⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.1. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1774/99

¹⁵¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.3.2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001

¹⁵² § 42 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹⁵³ § 304b odst. 4 OSŘ

finanční prostředky na účtu, a nikoliv určení jeho majitele.¹⁵⁴ I v tomto případě došlo k negativním reakcím, kdy je zákonodárce kritizován za nepochopení samotného institutu SJM, kde ve své podstatě a již z názvu vychází, že neexistují žádné podíly, tudíž rozdělení účtu na dvě poloviny, z nichž jeden je zcela nepostižitelný je velmi rozporuplné s právní úpravou hmotného a procesního práva. Podíly nám totiž vyvstávají až ve chvíli vypořádání SJM, tedy vzniku vypořádacích podílů dle ustanovení § 742 OZ a teprve poté se může jednat o dva stejné podíly ve světle principu zásluhovosti.¹⁵⁵ Příklad nedomyšlenosti lze spatřit v situaci, kdy by v případě vypořádání SJM prostředky manžela měly připadnout povinnému a díky nimž by mohla být následně uspokojena pohledávka.¹⁵⁶ V případě, že na účtu nejsou žádné peněžní prostředky náležející do SJM bude exekuční řízení zastaveno dle ustanovení § 262b odst. 2 OSŘ a užije se ho na základě ustanovení § 52 odst. 1 EŘ. Dle mého názoru je problematika propojení hmotného a procesního práva značně komplikovaná a je zcela zřejmé, že musí dojít k dalším a přesnějším novelizacím, ačkoliv kladně hodnotím snahu zesílení ochrany manžela povinného.

V případě modifikace zákonného režimu, která je na základě jejich vigility zapsána v Seznamu listin o manželském majetkovém režimu, kde je manželi určen oddělený režim, tudíž mají své účty s výhradními peněžními prostředky a je zde dodržena šesti měsíční lhůta před vznikem dluhu dle ustanovení § 733 OZ, pak soudní exekutor je ze zákona povinen s přihlédnutím k ustanovení § 42 odst. 1 a 2 EŘ vycházet z jeho obsahu a při vydání exekučního příkazu se takovou modifikací musí řídit.

3.3.2. Prodej movitých a nemovitých věcí

V úvodu této kapitoly zmiňuji, že soudní exekutor postupuje v zákonem stanoveném pořadí dle ustanovení § 58 EŘ, kdy v případě způsobu provedení exekuce prodejem movitých či nemovitých věcí, které patří do SJM lze přistoupit až tehdy, pokud vymáhaná pohledávka není uspokojena předchozími způsoby. Tyto

¹⁵⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 139/2015 Sb.,

¹⁵⁵ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

¹⁵⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

způsoby řídí § 66 a násl. EŘ, přičemž neobsahují speciální úpravu a logicky se přiměřeně užijí ustanovení OSŘ.¹⁵⁷

U těchto dvou způsobů jde primárně o zpeněžení věcí jako součástí SJM za účelem uspokojení oprávněného. Jde o obrovský zásah do manželovo práv a měly by být užívány až jako krajní možnost. Vážou se na ně vyšší náklady, kvůli samotné složitosti a delšímu časovému rozptylu provedení exekuce. Vždy je třeba, aby soudní exekutor postupoval s přihlédnutím k zásadě proporcionality a efektivity.¹⁵⁸

Než přistoupím k samotným charakteristikám jednotlivých prodejů, tak je třeba zmínit další důležitou informaci pro ně společnou, a to že existují věci vyloučené, které nelze za žádných okolností postihnout, tudíž nepodléhají exekuci. Dle ustanovení § 321 OSŘ je stanoveno, že nelze postihnout věci, které dle zvláštních zákonů jsou k prodeji přímo zakázány či samotné exekuci nepodléhají z důvodů, že jejich vlastníkem je stát, obec či určitá právnická osoba¹⁵⁹ a jde o věci tzv. *res extra commercium* – neobchodovatelné.

Takovými zvláštními zákony mohou být např. č. 100/2004 Sb.¹⁶⁰ nebo č. 539/1992 Sb.¹⁶¹ Navazujícím ustanovením § 322 OSŘ zákon vylučuje věci z exekuce prodejem movitých věcí. V tomto případě jde o výhradu věcí, které plynou z výlučného vlastnictví povinného či společného jmění povinného a jeho manžela, kdy tyto jsou nezbytnou nutností pro uspokojování svých potřeb nebo jeho rodiny či k plnění pracovních úkolů. Jejich prodejem nesmí dojít k porušení dobrých mravů, přesto je toto omezeno na hodnotu, která odpovídá obvyklým majetkovým poměrům povinného či jeho rodiny. Druhý odstavec tohoto ustanovení taxativně vymezuje věci spadající pod tuto kategorii, ačkoliv na základě praxe se opět zákonodárce setkal po novele zák. č. 164/2015 kdy tento okruh stanovil s velkou kritikou. Do ustanovení zařadil věci, které nebyly postihovány ani před tímto, a naopak opomněl věci z doby moderní, tedy například herní konzole, které spadají pod hračky dle písm. c),¹⁶² ačkoliv právě o tomto zařazení vzniká jakási

¹⁵⁷ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.10.2015, sp. zn. 21 Cdo 3296/2015

¹⁵⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹⁵⁹ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹⁶⁰ § 19 odst. 1 zákona č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)

¹⁶¹ § 38 zákona č. 539/1992 Sb., o puncovníctví a zkoušení drahých kovů (puncovní zákon)

¹⁶² WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

polemika a nejasnost. Na základě vlastních zkušeností vím, že tyto mají vysokou hodnotu a jednoznačně nejsou účelově vytvořeny pouze pro děti, tudíž v tomto směru je pro zákonodárce jistě k zamyšlení, aby přizpůsobili exekuční řád dnešní době a zahrnuli tak technické vymoženosti do správných kategorií s ohledem na současnou dobu a přihlíželi i ke změnám charakteru povinných, tedy rozlišovali dětské hračky od „dospělých“ a usnadnili tak soudnímu exekutorovi rychlé a účelné provedení exekuce.

Prodejem movitých věcí lze postupovat pouze pokud nejde o výhradní majetek manžela, tedy pouze na majetek, který je součástí SJM. Exekutor na místě, kde se povinný nachází a zdržuje, sepíše věci do protokolu a není rozhodné, zda má v místě trvalý pobyt či nikoliv. Soudní exekutor je oprávněn provést důkladnou prohlídku veškerých míst, kde se majetek povinného nachází. V mnoha případech dochází i k postihu jak výlučného majetku manžela, tak i věci, které spadají do SJM. Vykonavatel na místě nemusí být schopen určit původního majitele, třebaže mu tvrdí a disponuje s určitými listinami, které jeho vlastnictví dokazují nebo naopak povinný tvrdí, že není majitelem označené věci, tak pro zahrnutí věci do soupisu je toto bez významu.¹⁶³ Při soupisu se předpokládá majetek povinného nebo součást SJM a v mnoha případech je značně obtížné určit vlastníka. V jednom z nálezů Ústavního soudu je řečeno, že pokud není pochybností o pravdivosti předloženého údaje plynoucího v tomto případě z technického průkazu, ze kterého je patrné vlastnictví ke konkrétnímu autu, nemělo by být zahrnuto do soupisu movitých věcí povinného. Připomíná však, že není tímto názorem myšlen zákaz sepisování vozidel po předložení technických průkazů, ale soudní exekutor je oprávněn využít informací, které mu jsou poskytnuty a posoudit pravost a relevantnost těchto veřejných listin.¹⁶⁴ Jelikož mnohdy je v případě této mobiliární exekuce přítomen pouze vykonavatel bez právního vzdělání, pak je velmi častým případem, že věci, u které je pochybnost nad vlastníkem, sepíše a vyznačí poznámku o nastalém stavu. Na základě těchto důvodů zákon vytvořil pro obranu manžela povinného před novelou z roku 2015 excindační žalobu a za současné právní úpravy pouze návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Tomuto se však budu věnovat až v další kapitole.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 25 Cdo 901/2010

¹⁶⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 16.07.2013, sp. zn. I. ÚS 2906/12-1

V případě prodeje nemovitých věcí, je mnohem přístupnější pro soudního exekutora zjistit původního majitele. Nemovitosti v České republice musí být vedeny v katastru nemovitostí, který mimo jiné obsahuje i evidenci vlastnických práv, tedy údajů o jejich vlastnících. Na základě informace požadované soudním exekutorem se využívá principu veřejné publicity a na jednotlivých pracovištích katastru nemovitostí lze získat konkrétní údaje osvětlující, zda nemovitost patří pod SJM či nikoliv, a to na základě veřejné listiny nebo formou dálkového přístupu.¹⁶⁵

3.4. Problematika postihu po rozvodu

V případě rozvodu manželství dochází i k zániku SJM, kdy je manželům ponechána 3letá lhůta na úpravu majetkových vztahů na základě dohody o vypořádání.¹⁶⁶ V případě vypršení lhůty se ze zákona přistoupí k fikci a užije se ustanovení § 742 OZ a to tak, že podíly obou manželů jsou stejné a mění se vlastnická práva ke konkrétním nemovitostem. Soud judikoval, že se zaniklým SJM bude nakládáno v rámci přiměřenosti, dokud nedojde k samotnému vypořádání a dále vyslovil, že soud v případě vypořádání SJM v zákonném režimu je oprávněn určit podíly manželů i jiné s ohledem na určité okolnosti.¹⁶⁷ Starým občanským zákoníkem z roku 1964 bylo ustanovením § 149 odst. 1 řečeno, že podíly obou manželů jsou stejné vždy, z čehož vzniká základ pro vyvratitelnou domněnku o rovnosti podílů, a tedy lze tvrdit, že oba mohou mít různé podíly za určité situace. Zatímco nový občanský zákoník zavedl, že podíly obou manželů jsou stejné bez dalšího. Nezakládá již z logiky ustanovení žádnou vyvratitelnou domněnku, ačkoliv jak se shora zmiňuji, ani pro tentokrát neznamena, že by vždy měli mít manželé shodný podíl. Takový výsledek by byl totiž v rozporu s obsahem a účelností vůči vypořádání v SJM.¹⁶⁸ Míra přiměřenosti a zacházení s nevypořádaným SJM je upraveno zákonem, konkrétně pak ustanovením § 736 OZ. Manželé při vypořádání musí přihlídnout i k právům třetích osob, jichž se toto jednání nesmí dotknout a zákon tak přiznává oprávněným právo na určení takového

¹⁶⁵ <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Ucel-katastru.aspx>

¹⁶⁶ § 741 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁶⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 26.11.2013, sp. zn. 20 Cdo 238/2003

¹⁶⁸ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

jednání za neúčinné ve vztahu k němu. Oprávněný má nárok na uspokojení ze SJM a není povinen se řídit jejich vypořádáním.¹⁶⁹

Pokud přistoupíme k samotnému exekučnímu řízení, soudní exekutor nahlíží na věci, které by za normálního stavu (před rozvodem) byli součástí SJM, jako na věci v podílovém spoluvlastnictví rozvedených manželů. Zákonem nebyla stanovena zvláštní úprava, a tudíž je třeba analogicky využít ustanovení o SJM.¹⁷⁰ Je třeba však připomenout, že zákonodárce v tomto směru pochybil, když využívá terminologie předešlého zákona hovoří-li o podílovém spoluvlastnictví ačkoliv dle ustanovení § 1115 OZ jde již pouze o spoluvlastnictví bez dalšího.¹⁷¹ V případě věcí movitých a peněžních prostředků na účtech u peněžních ústavů je z praktického hlediska většinou bezproblémové vypořádání, ale v případě nemovitých věcí již vyvstává určitá problematika. Katastrální úřady nejsou kompetentní ke změnám zápisu v katastru nemovitostí z vlastní iniciativy¹⁷² a v případě, že dojde k vypršení zákonem dané 3leté lhůty k individuální dohodě mezi rozvedenými manželi, pak tato změna stavu se zde nezapíše a nebude zohledněna.¹⁷³ V tomto případě se tedy dostane do nesouladu tvrzení osobního stavu povinného a manžela povinného jako rozvedení a údaj v katastru nemovitostí, ve kterém jsou vedeny nemovitosti stále jako součást SJM. Fikce vypořádání se dostane do konfliktu s principem materiální publicity, který je upraven ustanovením § 984 OZ.¹⁷⁴

Aby bylo možno předejít těmto negativním situacím a zachovat soulad skutečných stavů využívá se tzv. vkladové povinnosti. V případě, že od zániku manželství došlo už před dobou delší tří let a nedošlo k dohodě, pak katastrální úřad je povinen přijmout i jednostranné prohlášení, ke kterému je oprávněn jeden z rozvedených manželů a musí jej podat s náležitostmi, které upravuje § 68 katastrální vyhlášky: „*náležitostmi obdobnými souhlasnému prohlášení,*

¹⁶⁹ § 737 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

¹⁷⁰ ZUKLÍNOVÁ, Michaela. *Spoluvlastnictví a společné jmění manželů: § 136 - § 151 občanského zákoníku : podrobný komentář k jednotlivým ustanovením včetně vybrané judikatury a komentáře k právní úpravě této problematiky v novém občanském zákoníku (zákon č.89/2012 Sb.)*. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-86131-58-0.

¹⁷¹ PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.

¹⁷² BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-525-1.

¹⁷³ Nahrazení režimu SJM na režim spoluvlastnických podílů o stejné velikosti, tedy poloviční.

¹⁷⁴ PAZDERKA, Stanislav. Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění? *Komorní listy*. 2014, roč. 6, č. 4. ISSN 1805-1081

*doloženého pravomocným rozhodnutím tuzemského soudu o rozvodu manželství a potvrzením tohoto soudu, že do uplynutí tří let od zrušení manželství nebyla podána žaloba na soudní vypořádání společného jmění manželů, ani neproběhlo nebo neprobíhá řízení o vypořádání zaniklého společného jmění manželů.*¹⁷⁵ Toto prohlášení podléhá vkladovému řízení a je nutné aby rozvedený manžel, v jehož prospěch právo vzniká podal návrh na vklad, ve kterém je označeno jakých nemovitostí se jej týká, na koho toto směřuje (označení druhého manžela), jaké právo má být vymazáno či zapsáno a na základě kterých listin toto právo vzniká či zaniká.¹⁷⁶ Nutné je taktéž zaplatit správní poplatek ve výši 500,- Kč.¹⁷⁷ V tomto okamžiku je založeno účastenství i pro druhého manžela, ačkoliv není nutná jeho vigilita.

Soudní exekutor je schopen si na základě jeho pravomocí obstarat listiny od rozvodového soudu, ale větší problém je především ve stavu zapsaném v katastru nemovitostí. Zákonem mu není svěřena pravomoc k tomu, aby jednal za účastníka v exekučním řízení, resp. za rozvedené manžele a inicioval zahájení vkladového řízení a zajistil tak soulad skutečných stavů. S přihlédnutím k principu materiální publicity upraveným ustanovením § 984 odst. 1 OZ lze říci, že pokud daný stav není zapsaný ve veřejném seznamu, a tudíž není v souladu se skutečným, pak svědčí stav zapsaný osobě jednající v dobré víře od osoby k tomu oprávněné. Tedy jednodušeji můžeme říci, že soudní exekutor se musí řídit stavem zapsaným v katastru nemovitostí a hledí na věci jako na součást SJM. Manželovi, který je nedlužný je ponechána možnost obrany v podobě (částečné) zastavení exekuce.¹⁷⁸ Tedy je zde rozpor mezi jeho zjištěním na základě listin od rozvodového soudu a katastrům nemovitostí, který mu není schopen umožnit postihnout pouze spoluvlastnický podíl ve výši jedné poloviny, jelikož vede nemovitosti stále jako součást SJM.

Dle mého názoru se nabízí další možnost pro iniciativu zákonodárců, a to z hlediska upravení pravomocí soudního exekutora a rozšířit je v obdobném rozsahu jako je tomu u insolvenčního správce, který je ze zákona oprávněn činit

¹⁷⁵ § 68 vyhlášky č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

¹⁷⁶ <https://nv.cuzk.cz/Web/Uvod.aspx>

¹⁷⁷ <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Poplatky/Sazby-spravnich-poplatku.aspx>

¹⁷⁸ PAZDERKA, Stanislav. Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění? *Komorní listy*. 2014, roč. 6, č. 4. ISSN 1805-1081

návrhy na vklad u katastrálních úřadů.¹⁷⁹ Tím by došlo k eliminaci této problematiky.

3.5. Novelizační rok 2015

Ve své práci velmi často užívám novel, které nám přinesl rok 2015, beru za vhodné v této podkapitole shrnout jaké přínosy z nich plynou a taktéž bych ráda nastínila vlnu negace, která s tímto rokem přišla.

Dne 1.7.2015 vstoupil v účinnost zákon č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon). Na jehož základě došlo ke třem obrovským změnám v EŘ, které mají výrazný dopad na manžela povinného v exekučním řízení. Nejdůležitějším přínosem je dle mého názoru postavení manžela povinného do pozice účastníka v exekučním řízení v případě postihu majetku v SJM nebo jeho výlučného majetku. Díky tomu má manžel povinného mnohem silnější procesní postavení, tudíž i větší možnosti jeho obrany.

Dalším přínosem exekučního řádu se zákonodárce snažil reagovat na vytvoření Seznamu listin o manželském majetkovém režimu vedeného Notářskou komorou od 1.1.2014, do kterého jsou manželé oprávněni zapsat jakoukoliv modifikaci zákonného režimu, tedy buď smluvní, u které je zapsání vykládáno jako právo a také na základě rozhodnutí soudu, kde jde ze zákona o povinnost. Soudní exekutor tedy musí nahlížet do tohoto Seznamu a zjistit zápisy z konkrétního manželství.¹⁸⁰ Teprve poté je oprávněn vydat exekuční příkaz a pouze v případě, že jde o vydobytí dluhu plynoucího ze závazku vytvořeného až po zápisu do Seznamu listin, ačkoliv i zde se vyskytuje výjimka v tom, že může jít o závazky vzniklé před zapsáním, ale jsou podmíněné souhlasem druhého manžela. Zákon stanovuje vyvratitelnou domněnku pro závazek, u kterého nelze jasně určit jeho vznik, a to ani z exekučního titulu či z listiny upravující modifikaci, pak říká, že vznikl před zápisem listiny do Seznamu.

¹⁷⁹ § 269 odst. 3 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

¹⁸⁰ Zápisem se myslí smlouva, soudní rozhodnutí o zrušení SJM, zúžení či rozšíření aj.

Poslední změnu sledávám ve způsobu provedení exekuce za účelem vydobytí dluhu ze SJM či výlučného dluhu jednoho manžela, kdy zákon upravuje pouze jednu možnost, a tedy postižení pohledávky z účtu manžela povinného u peněžního ústavu. Tedy oproti minulé úpravě již nelze postihnout jakýkoliv majetek nedlužného manžela. I tento postup je však značně limitován zákonem, kdy dochází k jeho postihu až v okamžiku, kdy nepostačuje ke splnění povinnosti účet dlužného manžela. Manžel povinného je ochráněn v případě jeho nevědomosti nebo vůle o vzniku takového dluhu, a ačkoliv je jeho účet omezen, má však ze zákona právo nakládat s polovinou jeho účtu, jakkoliv uzná za vhodné, přičemž tato polovina musí být alespoň ve výši dvojnásobku životního minima.

Exekutorská komora absolutně nepřijala tuto novelu jako krok dopředu a kritizuje zákonodárcův postoj, kdy z pohledu Mgr. Pavly Fučíkové dochází ke zkomplikování exekučního řízení a vytváří toliko nekonceptní změny, které zasahují do práv oprávněných v exekučním řízení, ale v důsledku jsou právě povinni ti, kterých se tyto neuvážené změny nejvíce dotknou. Jelikož došlo ke zrušení postihu mzdy manžela a ostatních příjmů, tak zákonodárce opomněl na ochranu oprávněných a svým způsobem jim snížil šanci na vymožení pohledávek nebo nesmyslně prodloužil časový horizont pro trvání exekuce.¹⁸¹

Dne 1.9.2015 vstoupil v účinnost zákon č. 164/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů. První změnou je jasně dané pevné pořadí způsobů exekuce upravené ustanovením § 58 EŘ. Tedy v praxi lze postihnout v první řadě bankovní účet povinného a následně jeho manžela. Další možnost, která se nabízí je aplikace způsobu exekuce srážky ze mzdy a jiné peněžité pohledávky, teprve poté je možné přistoupit k prodeji věcí movitých a nemovitých. Kladně hodnotím fakt, že k prodeji movitých a nemovitých věcí, které slouží k bydlení pro povinného a pro jeho rodinu se přistupuje až v posledním stupni, tudíž zákonodárce myslel na ochranu rodiny povinného. Novela taktéž definovala věci, které nepodléhají exekuci dle ustanovení § 322 odst. 2 OSŘ, ačkoliv dle Mgr. Pavly

¹⁸¹ Exekutorská komora České republiky. Změny exekučního řádu se nepříznivě dotknou věřitelů ale i dlužníků, upozorňuje Exekutorská komora ČR. *Ekr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2019-zmeny-exekucniho-radu-se-nepriznive-dotknou-veritelu-ale-i-dluzniku-upozornuje-exekutorska-komora-cr-24-6-2015?w=>

Fučíkové u obvyklého vybavení domácnosti se soudním exekutorům nedostalo přesné definice a není jasné jakou hodnotu by mělo mít, když nesmí být překročena jeho cena, aby se jej dalo stále zahrnovat do této kategorie.¹⁸² Od této novely je soudní exekutor povinen pořizovat obrazový a zvukový záznam při mobiliárních exekucích i v případě nesouhlasu účastníka.

Exekutorská komora opět negativně reaguje na počín zákonodárců a uvádí problémy, které se současně s účinností novely dotknou především povinných. V okamžiku, kdy zákonodárce přesně stanovil pořadí způsobů exekuce, kterými se musí exekutor řídit, kdy se ve své podstatě snažil o ukotvení větší ochrany práv povinného došlo z praktického hlediska k přesnému opaku. Na základě tohoto a současně s účinností zákona č. 139/2015 Sb., se časový horizont pro průběh exekuce až zdvojnásobí, tudíž dluh se zvětší o úroky, které se dotknou pouze povinného. Taktéž dojde ze strany povinných ke snaze mařit exekuci a je mu umožněna cesta pro založení bankovního účtu, na kterém bude minimum peněžních prostředků, a tudíž soudní exekutor musí k tomuto přihlédnout a snažit se vymoci dluh primárně z účtu, třebaže v době zahájení exekuce takový neexistoval a měl právo přistoupit k dalším způsobům. Dostává se do rozporu s principem rychlosti a efektivnosti.¹⁸³

Ačkoliv je zákonodárcovo snahou lepší postavení povinného a díky této novele taktéž i manžela povinného, stále spatřuji velkou mezeru v neznalosti praktických dopadů. Na úkor toho dochází k většímu oklešťování možností pro vymožení dluhu soudním exekutorem, na něhož se váží zájmy oprávněného. A co se zvýhodnění pro povinného týká, dochází v konečném důsledku k jeho mnohem vyšší újmě vzniklé z úroků plynoucích v délky vedené exekuce.

¹⁸² Exekutorská komora České republiky. Změny exekučního řádu se nepříznivě dotknou věřitelů ale i dlužníků, upozorňuje Exekutorská komora ČR. *Ekr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2019-zmeny-exekucniho-radu-se-nepriznive-dotknou-veriteli-ale-i-dluzniku-upozorňuje-exekutorska-komora-cr-24-6-2015?w=>

¹⁸³ Exekutorská komora České republiky. Na novele exekučního řádu vydělá pouze stát, zaplatí to věřitelé a dlužníci. *Ekr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1992-na-novele-exekucniho-radu-vydela-pouze-stat-zaplati-to-veritele-a-dluznici-28-04-2015?w=>

4. Prostředky obrany manžela povinného

Aby bylo dodrženo právo na spravedlivý proces, je nutné mít v právním řádu zakotveny instituty, které předcházejí porušení tohoto práva. S každým procesním postavením jako účastníka v exekučním řízení se mimo jiné pojí princip obrany, který vychází z jeho aktivity a je pouze na jeho vůli, zda využije zákonných prostředků či nikoliv. Tedy je mu ze zákona umožněno odvrátit nepříznivé následky způsobené exekučním řízením či samotnou exekucí a prokázat rozpor, který takové následky způsobil.

V současné době se na manžela povinného hledí jako na účastníka řízení, tudíž disponuje mnohem větší obranou než do účinnosti zákona č. 139/2015 Sb., jelikož do té doby neměl tak silné procesní postavení a považoval se za třetí osobu na základě níž se mohl bránit pouze návrhem na vyškrtnutí věci ze soupisu nebo vylučovací žalobou tzv. excindační. V případě, že soudní exekutor postihne majetek, který náleží do SJM nebo do výlučného majetku manžela povinného a dojde k tomu v rozporu se zákonem, pak není rozhodující, zda k tomu došlo na základě porušení hmotně právních či procesně právních norem. Následně je manžel povinného oprávněn využít institutů obrany a dokázat tento rozpor.

4.1. Podání návrhu na odklad

Tento právní institut je upraven ustanovením § 54 EŘ a slouží jako obrana povinného v exekučním řízení „*proti nepřiměřenému poškozování osoby povinného i jeho rodiny bezprostředním provedením exekuce a dále v případech, kdy exekuce byla nařízena zřejmě nadbytečně a lze očekávat její zastavení.*“¹⁸⁴ Smyslem tohoto prostředku, jak je již z názvu zřejmé je oddálení, posunutí provedení exekuce. Může být podán na celou exekuci nebo pouze na její část.

Aby povinný byl oprávněn podat návrh, který mu soudní exekutor povolí, musí splnit podmínku dočasně nepříznivé sociální situace, kdy exekuce by povinnému a jeho rodině způsobila obzvláště nepříznivé důsledky. Musí jít pouze o přechodný charakter a povinný se na tomto současném stavu nikterak nepříčinil. Pro soudního exekutora je při rozhodování o povolení důležitým hlediskem ochrana

¹⁸⁴ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0. str. 123

osoby oprávněné a zda nedojde k její újmě. Častým příkladem je exekuce na výživné, kdy oprávněným je dítě, tudíž se stává prioritou.¹⁸⁵

Okamžikem doručení návrhu k soudnímu exekutorovi mu běží lhůta 7 dnů pro vyjádření. V případě, že nevyhoví, je povinen jej postoupit exekučnímu soudu, a tomu běží lhůta 15 dnů aby rozhodl. Dokud soudní exekutor nebo exekuční soud nerozhodne o vhodnosti tohoto návrhu je zakázáno, aby byly činěny jakékoliv další kroky k provedení exekuce, ačkoliv je oprávněn činit úkony zjišťovacího charakteru. Pokud soudní exekutor neodmítl návrh a vyhoví mu, pak je povinen vydat usnesení, které zašle všem účastníkům řízení a na základě tohoto doručení se stává vykonatelným, přičemž obsahuje výrok se stanovenou dobou, na kterou je určen odklad exekučního řízení. Proti tomuto je přípustné odvolání. V této stanovené době nelze, aby soudní exekutor činil jakékoliv úkony vedoucí k provedení exekuce.¹⁸⁶

Na odklad exekuce však není zavázáno *inhibitorium* ani *arrestatorium* a stále zůstávají v platnosti.¹⁸⁷ Ačkoliv je zde výjimka a pokud povinný složí soudnímu exekutorovi jistotu, která bude odpovídat výši vymáhané pohledávky současně s náklady oprávněného i náklady exekuce. Poté exekutor odloží provedení exekuce do doby, než dojde k právní moci zastavení exekuce podaný povinným nebo jeho manželem a není tedy vázán *inhibitoriem*. V případě že by se zamítl návrh na zastavení exekuce se jistota využije k úhradě vymáhané pohledávky a nákladů.¹⁸⁸

U manžela povinného nejde o aktivní věcnou legitimaci k tomuto návrhu jenž svědčí pouze povinnému, třebaže tak jedná za účelem ochránit majetek v SJM či svůj výhradní. Lze předpokládat, že dojde k zastavení řízení na základě nepřipustnosti postižení tohoto. Přesto pro absenci věcné legitimace je soudní exekutor povinen tento návrh zamítnout. V tomto případě se nabízí druhá možnost, jak odložit provedení exekuce a ta se neváže na aktivní jednání povinného, nýbrž na aktivní jednání samotného soudního exekutora. Za předpokladu, že exekuce

¹⁸⁵ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0. str. 123

¹⁸⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

¹⁸⁷ § 54 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

¹⁸⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

bude třeba jen částečně zastavena je soudní exekutor oprávněn rozhodnout o odkladu i bez návrhu dle ustanovení § 54 odst. 6 EŘ.¹⁸⁹ Tedy pokud dojde k situaci, že manžel povinného podá návrh na odklad současně s návrhem na zastavení provedení exekuce na základě důvodnosti těchto návrhů, je soudní exekutor oprávněn sice zamítnout návrh na odklad, ale rozhodne o něm sám „bez návrhu“. Obrana manžela povinného v tomto směru je primárně za existence důvodu pro zastavení jakýsi podnět pro soudního exekutora, aby využil své právo dle ustanovení § 54 odst. 6 EŘ.

4.2. Podání návrhu na zastavení

Spolu s novelou č. 139/2015 Sb., byl do OSŘ včleněn tento nový prostředek, který říká, že pokud je exekucí postihnut výlučný majetek nebo jako součást SJM manžela povinného, a to ve větším rozsahu, než připouští zvláštní právní předpis patřící do práva hmotného pal lze tento prostředek obrany uplatnit. Judikatura stanovila, že se tímto myslí ve smyslu ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ „*na jehož základě soud posoudí, zda je majetek ve společném jmění manželů nebo majetek manžela povinného postižen ve větším rozsahu, je právní předpis, který byl účinný v době, kdy vznikl závazek povinného, který je předmětem exekuce*“¹⁹⁰ Manžel povinného tedy má procesní legitimaci podat návrh v této části na zastavení provedení exekuce. Došlo k utvrzení procesního postavení manžela povinného, oproti třetím osobám na základě této novely. Stěžejním prostředkem obrany pro manžela povinného je právě tento, kdy novela vyloučila ze zákona možnost obrany excindační žalobu, která byla v praxi zdlouhavá. Je oprávněn podat takový návrh nejen pro majetek náležející do SJM ale i pro jeho výlučný na základě ustanovení § 55 odst. 1 EŘ.¹⁹¹

Lhůta pro podání návrhu na zastavení je stanovena pouze pro povinného na 15 dní od okamžiku zjištění důvodu, pro který lze exekuci zastavit, oprávněný i manžel povinného tímto vázání nejsou.¹⁹² Obsah návrhu obsahuje důvody a

¹⁸⁹ ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní. 2.*, aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5.

¹⁹⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016

¹⁹¹ HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*. 2017, roč. 9, č. 2. ISSN 1805-1081

¹⁹² § 55 KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.

rozhodné skutečnosti pro zastavení exekuce, konkrétně listiny prokazující manželův nárok, a na základě jeho procesní odpovědnosti vyznačí rozpor s hmotným právem. Podává se u soudního exekutora, který exekuci vede a okamžikem doručení je mu stanovena lhůta 15 dnů pro rozhodnutí o tomto návrhu podaném dle ustanovení § 262b OSŘ, a to pouze na základě písemných dokladů bez souhlasu oprávněného.¹⁹³ V ostatních případech návrhu na zastavení exekuce, které nepodal manžel povinného je soudní exekutor před vydáním rozhodnutí povinen vyzvat oprávněného k vyjádření stanoviska, zda souhlasí či nikoliv s obsahem návrhu a předložil listiny prokazující jeho tvrzení, ačkoliv v tomto případě se však dle ustanovení § 55 odst. 3 EŘ nepostupuje. Na základě návrhu manžela se exekuce zastaví toliko ke vztahu k jednotlivým a určeným věcem, ale ne ve vztahu k jeho osobě.¹⁹⁴ Pokud soudní exekutor nevyhoví návrhu, pak společně se spisem jej postoupí exekučnímu soudu do 15 dnů od doručení. Exekučnímu soudu lhůta pro rozhodnutí v tomto případě stanovena není. Opět zde dochází k naprosté kontrole a limitace soudního exekutora ve formě lhůt, ačkoliv pro soudy toto neplatí. Z tohoto důvodu a také kvůli neméně zásadní přehlcenosti soudů může trvat rozhodnutí delší dobu, a tím způsobit zbytečné průtahy v řízení, tedy je ohroženo právo na spravedlivý proces.

Jelikož návrh manžela povinného nemá odkladný účinek, soudní exekutor je oprávněn dále postupovat ve svých úkonech, a aby se předešlo tíživému dopadu na manželův majetek z důvodu neoprávněného zásahu do vlastnických práv, naskytá se možnost návrhu na (částečný) odklad exekuce, který jsem v přechozím oddílu již charakterizovala.¹⁹⁵

Jelikož může dojít k postihu výlučného majetku manžela povinného, manžel se v návrhu prokáže listinou, která jednoznačně identifikuje jeho vlastnictví ať už na základě jakékoliv modifikace zákonného režimu, ze kterého musí existovat listina tuto úpravu potvrzující, či výlučná věc manžela, o které není pochybností, že by někdy byla součástí SJM. Jedinou podmínkou pro modifikaci, jež jsou ve druhé kapitole je, že k tomuto musí dojít před vytvořením závazku, pro který je exekuce vedena.

¹⁹³ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

¹⁹⁴ MELZER, F.; TÉGL, P.; JINDŘICH, M. Komentář k § 719. In: MELZER, F.; TÉGL, P. et al. *Občanský zákoník – velký komentář*. Svazek IV. § 655-975. Praha: Leges, 2016, s. 427.

¹⁹⁵ HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*. 2017, roč. 9, č. 2. ISSN 1805-1081

Co se týče postihu majetku v SJM ve vztahu k návrhu na (částečné) zastavení exekuce je nutné věnovat pozornost ustanovením § 731 a § 732 OZ, od kterých se následně odvozuje samotná přípustnost. Pokud je naplněn alespoň jeden předpoklad vyplývající z ustanovení § 732 OZ, pak může manžel povinného na základě ustanovení § 262b odst. 1 OSŘ podat návrh na zastavení exekuce ve výši jeho podílu na majetku, který je součástí SJM. Tento podíl je určen při zrušení SJM, kdy dojde k vypořádání tedy jedná se o tzv. vypořádací podíl. V řízení o částečném zastavení exekuce je soud povinen položit předběžnou otázku a vyjasnit rozsah majetku jako součást SJM a taktéž i přihlídnout k ustanovení § 742 OZ upravující pravidla vypořádání.¹⁹⁶

4.3. Podání návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu

Dle ustanovení § 68 odst. 1 EŘ je oprávněn podat návrh na vyškrtnutí ten, komu svědčí vlastnické právo k věci, jež byla pojata do soupisu při mobiliární exekuci a svými vlastnostmi nepřipouští exekuci.¹⁹⁷ Tedy v případě, že jde o exekuci prodejem movitých věcí a soudní exekutor zanesl do soupisu věc ve výlučném vlastnictví manžela povinného a není předmětné, zda věc byla nabyta do výlučného vlastnictví před vznikem manželství nebo v době trvání, pak je oprávněn podat tento návrh ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy se skutečnost o soupisu věci dozvěděl a je adresován exekutorovi, který ji pojal. Ten má lhůtu 15 dní, aby o takovém návrhu rozhodl, v případě opoždění podání návrh se tento odmítne.

V případě, že na základě modifikace SJM byly upraveny poměry mezi manželi ať už smlouvou nebo rozhodnutím soudu, ty byly zaneseny do Seznamu o manželském majetkovém režimu a dojde k postihu věci, která byla takto upravena do výlučného vlastnictví manželovi povinného, pak má dvě možnosti, jak dosáhnout požadované obrany. Buď podá návrh na vyškrtnutí věcí ze soupisu nebo podá návrh na částečné zastavení exekuce dle ustanovení § 55 odst. 1 EŘ v návaznosti na § 262b odst. 1 OSŘ. Ani jeden z těchto prostředků obrany se nevylučuje, ale nelze říci, že by se jednalo o vztah mezi těmito. V případě, že návrh

¹⁹⁶ JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář: podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3.

¹⁹⁷ WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.

na vyškrtnutí bude manželovi zamítnut, pak mu stále svědčí další prostředek obrany v podobě návrhu na částečné zastavení i když se jedná o shodnou věc.

Pokud bych měla doporučit manželovi povinného, který prostředek je efektivnější, pak co do výsledku jsou oba ve shodě. Tudíž je v tomto okamžiku rozhodující lhůta, ze které plyne rozhodnutí. Primárně bych doporučila podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu, jelikož je zde uložena soudnímu exekutorovi lhůta ve formě 15 dnů. Pokud neuspěje, pak se teprve obrátit na soudního exekutora s návrhem na částečné zastavení, kde mu sice taktéž běží 15ti denní lhůta, ale v případě odmítnutí se jej postupuje exekučnímu soudu, který již žádnou lhůtou není vázán a tudíž není jasné, kdy se soud vyjádří. A jak se již zmiňuji v předchozích podkapitolách, v případě podání návrhu na zastavení využít současně i možnosti podání návrhu na odklad provedení exekuce.

4.4. Odvolání

Jelikož od účinnosti zákona č. 139/2015 Sb. se stal manžel povinného za určitých okolností účastníkem exekučního řízení, pak mu tedy svědčí právo na řádný opravný prostředek ve formě odvolání, pro jehož použití jsou aktivně legitimováni účastníci řízení a míří proti rozhodnutí soudního exekutora. O odvolání rozhoduje krajský soud, který se určí na základě obvodu pod něhož exekuční soud spadá. Dle ustanovení § 55c odst. 3 EŘ je negativně vymezeno proti čemu odvolání není přípustné, a tedy proti rozhodnutí o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, exekučnímu příkazu, usnesení o změně či zrušení exekučnímu příkazu nebo příkazu k úhradě nákladů exekuce. Přípustné podání je tedy proti usnesení o nařízení exekuce, kde je účastník oprávněn namítat skutečnosti, které vedly k nařízení exekuce, tedy „*umožňuje přezkoumání rozhodnutí po stránce skutkové i po stránce právní a odvolací soud může rozhodnutí změnit, potvrdit nebo zrušit*“¹⁹⁸ Toto usnesení se zasílá spolu s exekučním příkazem a exekutor vyzve k dobrovolné úhradě dluhu ve lhůtě 15 dnů od jeho doručení.¹⁹⁹

¹⁹⁸ WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-

¹⁹⁹ Exekutorská komora České republiky. 13. Jednotlivé fáze exekučního řízení. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 17.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/808-13-jednotlive-faze-exekucniho-rizeni?w=>

4.5. Vylučovací žaloba

Účinností novely č. 139/2015 Sb. byl zrušen prostředek obrany pro manžela povinného ve formě vylučovací žaloby tzv. excindační, která byla do 30.6.2015 ustanovena § 267 odst. 2 OSŘ. Alternativou k tomuto je manžel oprávněn podat návrh na (částečné) zastavení exekuce. Ke zrušení došlo kvůli nízkému počtu uplatnění a zdlouhavému procesu. Řízení o této žalobě se vedlo souběžně s exekučním řízením a velmi často mělo negativní dopad na majetek, který byl postihnut exekucí, protože soudní exekutor nemusel být s takovým řízením srozuměn. Taktéž je třeba zmínit, že vylučovací žaloba svědčí třetím osobám v exekučním řízení a nikoliv účastníkům, kterým se díky novele manžel povinného stal.

Pozitivním důsledkem tohoto zrušení je především snížení nákladů, které dříve vznikaly z uplatnění této žaloby u exekučního soudu tzv. soudních poplatků. Z důvodu, že byl žalovaný právě oprávněný, který neměl žádný vliv na výběr způsobu provedení exekuce, k čemuž je oprávněn pouze soudní exekutor, bylo problematické vyřešit otázku náhrady nákladů řízení.²⁰⁰ Jedná se o žalobu procesní, která se podává pouze v průběhu exekuce za účelem vyloučení věci, z čehož plyne, že je vázána tímto časovým rámcem a nesmí jej přesáhnout.²⁰¹

Myslím si, že díky posílení postavení manžela povinného se nabízí efektivnější způsoby pro jeho obranu. Z důvodu, že tento institut nebyl příliš využíván, beru tento zákonodárcův krok za správný. Snižuje se tak tím přehlcenost soudů v případech, které je schopen a oprávněn vyřešit sám soudní exekutor, a to na základě uplatnění prostředků obrany manželem povinného, které jsem charakterizovala výše.

²⁰⁰ HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*. 2017, roč. 9, č. 2. ISSN 1805-1081

²⁰¹ ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.

5. Exkurz do zahraničí

Pro komparaci jsem si vybrala náš sousední stát a tím je Německo. V německé právní úpravě je největší odlišností výhrada dvojkolejnosti, tudíž se neprovádí exekuce, ale pouze soudní výkon rozhodnutí. Není zde soudní exekutor, nýbrž soudní vykonavatel a další exekuční orgány provádějící výkon rozhodnutí. Dále obsahuje odlišnou hmotně právní úpravu majetkových poměrů mezi manželi a samotné procesní postavení manžela povinného, který zde spadá pod úpravu třetích osob. Velmi často dochází ke kladnému hodnocení německé úpravy z důvodu, že náklady výkonu rozhodnutí jsou nižší než u nás, taktéž i délka řízení je kratší a naopak vymahatelnost je mnohem vyšší. Právě proto jsem si vybrala tuto zemi, abych byla schopna porovnat odlišnosti a popřípadě i využít některých právních institutů této země k návrhům zlepšení a propracování našeho exekučního řádu.

5.1. Obecný výklad

V Německu neexistuje soudní exekutor jako takový, ale pouze soudní vykonavatel tzv. Gerichtsvollzieher. V České republice je soudní exekutor považován za svobodné povolání, v Německu jde o státního zaměstnance jednotlivých okresních soudů s místní a funkční příslušností. Vykonavatelé při svých úkonech postupují samostatně a nezávisle, ačkoliv jsou pod neustálým dohledem soudu, resp. dozorčího soudce, ale nepodléhají přímému vedení.²⁰² Soudní vykonavatel je úředníkem a za svou činnost odpovídá soudci, který však není oprávněn určovat jakýkoliv jeho postup.²⁰³ V Německu se neprovádí exekuce jako takové, nýbrž jde o soudní výkon rozhodnutí. Jistou podobnost s právní úpravou České republiky spatřuji v tom, že vykonatel je povinen vést svou kancelář a taktéž i své zaměstnance na vlastní náklady, byť on samotný má stanovený plat, příplatky a podíly z vymožených plnění, které plynou ze státní pokladny. Tento postup negativně hodnotí daňoví poplatníci, kteří komparují s právní úpravou jiných států připouštějící dvojkolejnost, a tedy spatřují důsledky ve formě zbytečných ztrát ze státní kasy z důvodu „dotace“ na vymožení dluhů po

²⁰² § 1 Gerichtsvollziehersordnung

²⁰³ TSCHUSCHKE, Jakob Heinrich. Sind Gerichtsvollzieher nach dem 1.8.2012 noch Beamte? In: Gesetze im Internet [online] [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: © <http://tschuschke.eu/sind-gerichtsvollzieher-nach-dem-1-8-2012-noch-beamte/>

neplatičích.²⁰⁴ Jelikož dlužník není povinen platit náklady provedení výkonu rozhodnutí, nezapočítávají se do škody vzniklé věřiteli.²⁰⁵

Vykonávací řízení se zahajuje na návrh věřitele ze zásady dispoziční obdobně jako v České republice. Odlišností je však možnost výběru provedení výkonu, která je v rukách věřitele. Další odlišností je taktéž i výlučná věcná příslušnost tří různých orgánů k jednotlivým způsobům provedení. Soudní vykonavatel provádí prodej movitých věcí, přebírá místopřísežné prohlášení nebo prohlášení o majetku, exekuci na vyklízení atd. Exekuční soud je kompetentní k provedení příkázání pohledávky, dražby nemovitosti a může k takovým úkonům pověřit justičního úředníka tzv. *Rechtspfleger*. Sám soudce jedná například o námitkách proti rozhodnutí nebo nečinnosti soudního vykonavatele. Poslední exekučním orgánem ve výkonu rozhodnutí je nalézací soud, který má za povinnost použít donucovacích prostředků k provedení uložené povinnosti dlužníkovi.²⁰⁶

5.2. Manželské majetkové právo

V Německu do roku 1953 byl účinný zákonný majetkový režim, ke kterému byl oprávněn správou pouze manžel – muž tzv. *Verwaltung und Nutznießung des Mannes*. Ten však účinností základního zákona spolkové republiky²⁰⁷ byl zrušen a logicky prohlášen za protiústavní. V roce 1958 na základě zákona o rovnoprávnosti²⁰⁸ byl zaveden nový institut tzv. společenství přírůstku, což se v současnosti připodobňuje k režimu oddělených jmění, ve kterém až při zániku manželství dojde k majetkovému vypořádání tzv. přírůstku. Přírůstek vznikne až samotným vypořádáním, ve kterém se srovnává výše jmění na počátku manželství a výše jmění při zániku, ačkoliv tímto rozdílem se charakterizuje jde-li pouze o

²⁰⁴ Exekutorská komora České republiky. V Německu exekutory nemají, tamní soudy ročně zahájí více než 6 miliónů výkonů rozhodnutí. *Ekr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 19.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1403-v-nemecku-exekutory-nemaji-tamni-soudy-rocne-zahaji-vice-nez-6-milionu-vykonu-rozhodnuti-18-11-2013?w>

²⁰⁵ Exekuce: V Německu dlužník inkasní poplatky nehradí. [online] © 1996-2015 [cit. 07.03.2019] Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/62178.html>

²⁰⁶ JANČUŠKA, Michal. Němečtí vykonavatelé prosazují výkon rozhodnutí z „jedné ruky“. *Komorní listy*. 2014, roč. 6, č. 1. ISSN 1805-1081

²⁰⁷ Tzv. *Grundgesetz*

²⁰⁸ Tzv. *Zugewinnngemeinschaft*

kladnou výši.²⁰⁹ Režim majetkových poměrů v manželství je upraven v Hlavě šesté, ustanoveními § 1363–1563 BGB, tedy tzv. německým občanským zákoníkem.

5.2.1. Zákonný režim

Hmotně právní úpravu majetkových poměrů manželů v zákonném režimu tzv. *Zugewinnngemeinschaft* lze označit za oddělené jmění manželů nebo jak se již výše zmiňuji tzv. společenství přírůstku. Majetky obou manželů se v tomto režimu nikdy nestanou součástí společného majetku manželů, ani v případě jeho nabytí za dobu trvání manželství. Pouze zisky z majetku, ke kterým dojde v době manželství se po jeho zániku budou dělit vyrovnaně na stejné díly pro oba.²¹⁰

Při uzavření manželství si mohou manželé pořídit soupis majetku tzv. seznam počátečních aktiv, na základě něhož lze následně prokázat, o kolik došlo k navýšení zisku z počátečního majetku.²¹¹ Tento přebytek se po plnění závazků rozdělí primárně ve stejné míře, ačkoliv oba manželé mají povinnost vůči sobě, a vše co by mělo být vráceno tomu druhému, umožní započíst vůči svému podílu. Pokud tak neučiní a dojde k rozdělení, pak zůstává vůči druhému povinen.²¹²

Manžel již z logiky oddělených jmění je oprávněn nakládat se svým majetkem dle jeho volního uvážení. V případě, že by manžel chtěl disponovat s celým majetkem je toto jednání podmíněné souhlasem manžela, kdy v případě, že k němu nedojde, pak smlouva vzniklá z právního jednání jednoho manžela je pozastavena do doby než druhý manžel souhlas udělí na základě ustanovení § 1366 odst. 1 BGB. Jestli však souhlas ani posléze neudělí, pak se na smlouvu hledí jako na absolutně neplatnou, přičemž vůči jednajícimu manželovi se na toto hledí jako na sankci. Soud, podobně jako v České republice, je oprávněn v zájmu rodiny udělit souhlas, který substituuje za druhého manžela. Prvním takovým jednáním je upraveno ustanovením § 1365 BGB a říká, že manžel není oprávněn nakládat se svým majetkem v plném rozsahu, pokud manžel povinného toto neodsouhlasí. Na základě judikatury bylo řečeno, že vlastnictví v plném rozsahu představuje 80 % z majetku manžela. Pro reálnou představu se toto použije především

²⁰⁹ KLEIN, Šimon. Zákonný manželský majetkový režim z komparativního hlediska. *Ad Notam*. 2017, roč. 23, č. 6. ISSN 1211-0558

²¹⁰ § 1363 odst. 2 BGB

²¹¹ § 1377 odst. 1 BGB

²¹² § 1476 BGB

u dispozice s nemovitostmi. Druhým případem je upravena dispozice s předměty pro domácnost, kde se taktéž vyžaduje souhlas manžela na základě ustanovení § 1369 odst. 1 BGB.²¹³

Každý z manželů je díky oddělenému jmění manželů odpovědný za své dluhy samostatně a věřitelé uplatňují své nároky pouze proti tomu, kdo byl druhou smluvní stranou v ujednání, z něhož vznikl závazek. Výjimku tvoří obdobně jako v České republice závazky, jež byly vytvořeny za účelem zajištění životních potřeb rodiny dle ustanovení § 1357 odst. 1 BGB.

5.2.2. Smluvní režim

Tento režim je upraven ustanovení § 1408 BGB a násl., kdy manželé si díky manželské smlouvě mohou upravit majetkové poměry pro trvání manželství, ale logicky taktéž i pro případ rozvodu. Manželská smlouva musí ze zákona být vypracována notářem a oba manželé jsou povinni se tohoto účastnit.²¹⁴ V Německu vedou zemské soudy veřejné Rejstříky manželských majetkových smluv tzv. *Guterrechtsregister*, kam se zaznamenávají režimy odchylné od zákonného.²¹⁵ Do smluvního režimu taktéž spadá režim oddělených jmění jako je tomu u zákonného, ačkoliv s rozdílem toho, že v tomto případě jsou absolutně oddělena jmění a nedochází k vyrovnávání nabytých zisků dle ustanovení § 1414 BGB.

Dalším smluvní režimem je dle ustanovení § 1416 BGB úplné společné jmění tzv. *Gesamtgut*, ve kterém veškerý majetek manželů, třebaže nabytý před uzavřením manželství, se stal jejich společným a současně další majetek a objekty nabyté za trvání tohoto režimu se stávají spoluvlastnictvím. Výjimky tvoří vyhrazený a samostatný majetek každého z manželů, jež každý vede nezávisle na tom druhém. Samostatným majetkem se rozumí např. nárok na výplatu mzdy, podíl

²¹³ Existuje zákonný systém vlastnictví manželů a pokud ano, jaká jsou jeho ustanovení? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 20.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/2-Existuje-z%C3%A1konn%C3%BD-syst%C3%A9m-vlastnictv%C3%AD-man%C5%BEel%C5%AF-a-pokud-ano-jak%C3%A1-jsou-jeho-ustanoven%C3%AD/>

²¹⁴ § 1410 BGB

²¹⁵ Může či musí být majetkoprávní úprava manželů registrována? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 20.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/4-M%C5%AF%C5%BEe-%C4%8Di-mus%C3%AD-b%C3%BDt-majetkopr%C3%A1vn%C3%AD-%C3%BAprava-man%C5%BEel%C5%AF-b%C3%BDt-registrov%C3%A1na>

na osobních společnostech či nepřevoditelná věcná práva.²¹⁶ Pokud do manželské smlouvy manželé zanesou majetek, který bude svědčit pouze jednomu z nich, či pokud byl tento darován třetí osobou nebo na základě závěti, do které bylo výslovně zaneseno tvrzení o výhradním vlastnictví pro tohoto manžela, pak mluvíme o vyhrazeném majetku.²¹⁷ Manželé spravují svůj majetek společně a nerozdílně, pokud se v manželské smlouvě nedohodli jinak.²¹⁸

5.2.3. Registrované partnerství

Myslím si, že dnešní doba si taktéž zaslouží zmínku o fenoménu zvaném registrované partnerství aneb otázka, zda osoby stejného pohlaví mají nárok na uzavření manželství a přijímat výhody a nevýhody, které jsou s ním spojené je aktuální Německo v tomto směru pokročilejší a inovativnější, kdy od 01.10.2017 vstoupil v platnost zákon o právu na uzavření manželství tzv. *des Gesetzes zur Einführung des Rechts auf Eheschließung für Personen gleichen Geschlechts*. Od té doby se v případě manželství páru stejného pohlaví považují za rovnocenný pár se stejnými právy a povinnostmi, a tudíž se jejich majetková manželská práva uplatní shodná právní úprava jako u tradičního manželství. Jedinou výjimkou, kterou bych chtěla pro zajímavost zmínit je fakt, že jim není umožněna adopce dítěte.²¹⁹

Do 30.9.2017 byl zákonem o registrovaného partnerství upraven institut životního partnerství tzv. *Lebenspartnerschaftsgesetz*, tento nadále platí pro partnery, kteří uzavřeli partnerství právě do konce září roku 2017 a v případě, že po povolení uzavírání sňatku se rozhodli setrvat v takovém vztahu. V současné době, je již nadbytečný a pozbyl svého smyslu, a tak pro současné páry je upravena pouze možnost uzavírání manželství.²²⁰

²¹⁶Gütergemeinschaft: Das Vermögen der Eheleute. In: Gesetze im Internet [online] [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: © <https://www.recht-finanzen.de/contents/1138-guetergemeinschaft-das-vermoegen-der-eheleute>

²¹⁷ § 1418 odst. 2 BGB

²¹⁸ § 1421 BGB

²¹⁹ Lebenspartnerschaft. In: Gesetze im Internet [online]. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*. © 2019 [cit. 22.3.2019]. Dostupné z: https://www.bmjv.de/DE/Themen/FamilieUndPartnerschaft/Lebenspartnerschaft/Lebenspartnerschaft_node.html

²²⁰ Jak zákon upravuje majetek registrovaných a neregistrovaných partnerů? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 21.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/8-Jak-z%C3%A1kon-upravuje-majetek-registrovan%C3%BDch-a-neregistrovan%C3%BDch-partner%C5%AF/>

5.2.4. Odpovědnost za dluhy

Primárně tedy můžeme říci, jak už bylo uvedeno výše, že v zákonném a taktéž i ve smluveném režimu, konkrétně pak v režimu oddělených jmění platí, že každý z manželů je odpovědný samostatně za své dluhy plynoucí ze závazku z uzavřené smlouvy.

Pokud se však dohodnou v manželské smlouvě na úpravě úplného společného jmění, pak jsou věřitelé oprávněni postihnout majetek obou manželů. Dle ustanovení § 1437 BGB lze pro společné dluhy postihnout majetek ve společném jmění i výlučný majetek manžela, který spravuje manželský majetek a je společně a nerozdílně odpovědný, byť není tím, kdo se o původní dluh zapříčinil. V případě, že vznikne dluh spravujícímu manželovi, pak se postihuje jeho výlučné vlastnictví a popřípadě i majetek ve společném jmění, ale pouze v případě, že byl druhý manžel s takovým jednáním srozuměn a udělil mu k tomu souhlas.²²¹ Zvláštní případ vytvoření dluhu je v případě nouzového stavu tzv. *Notverwaltungsrecht*, kdy spravující manžel není schopen právních úkonů ve vztahu k manželskému majetku z důvodu nemoci nebo jeho nepřítomnosti, pak je druhý manžel k tomuto zmocněn či oprávněn.²²² Pakliže v tomto nouzovém stavu dojde k vytvoření dluhu, tak je i v tomto případě odpovědný spravující manžel a bude postižen jeho výlučný majetek, dále výlučný majetek jednajícího manžela a SJM.

V případě jednání za účelem zajištění životních potřeb rodiny upravené ustanovení § 1357 BGB, kdy je stanoveno, že není potřeba souhlasu a dluhy vzniklé z tohoto zavazují oba manžele nerozdílně. Stejně jako v České republice jde především o opatřování běžných předmětů pro domácnost, nákupy oblečení a německá právní úprava do toho zahrnuje taktéž i koupi rodinného auta.²²³

V případě rozvodu manželů se odpovědnost za dluhy liší dle režimů, ve kterém byl jejich majetek upraven. V zákonném režimu dle ustanovení § 1375 BGB je zohledněn dluh každého z manželů samostatně a na základě jeho závěrečného aktiva, čímž se rozumí výše odečtená o dluhy z manželovo konečného stavu

²²¹ § 1423 odst. 1 BGB

²²² § 1429 BGB

²²³ BÜRING, Harald. Haftet man automatisch für die Schulden des Ehepartners? In: Gesetze im Internet [online]. *Fachanwalt.de* © 2019 [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.fachanwalt.de/ratgeber/haftet-man-automatisch-fuer-die-schulden-des-ehepartners>

majetku, což může v některých případech způsobit záporný zůstatek na základě něhož, je při vyrovnávání společných zisků manžel s kladnými zisky povinen uhradit dluhy toho druhého. Pokud zisky jednoho manžela převyšují přírůstek toho druhého, pak je povinen mu na základě vyrovnávacího nároku tzv. *Ausgleichsforderung* poskytnout polovinu tohoto převýšení.²²⁴ V případě smluveného režimu na úplné společné jmění manželů lze tedy pro dluh postihnout pouze SJM, a to v okamžiku, kdy dluh byl vytvořen oběma nebo správcem majetku a rozšířil ho na toho druhého, jež vznikl za účelem jeho správy. V okamžiku zániku společného jmění se tyto dluhy odečtou a zbytek opět rozdělí mezi oba manžele rovným dílem.²²⁵

5.3. Procesní postavení manžela povinného

Výkon rozhodnutí je upraven občanským soudním řádem tzv. *Zivilprozessordnung* v knize osmé, konkrétně ustanovení § 704 a následující. Oproti české právní úpravě se v Německu manžel povinného staví do procesního postavení třetí osoby. Třetí osobou tzv. *Dritter am Rechtsstreit* se dle ustanovení § 64 ZPO myslí ten, kdo má právní zájem ve věci projednávané a je oprávněn uplatnit svůj nárok. Tedy veškerá obrana manžela se vyvozuje pouze z pravomocí třetích osob a nemá tak silné postavení, jako je tomu v České republice. Prvním prostředkem obrany je v tomto směru odvolání tzv. *Erinnerung* směřující proti způsobu provedení výkonu rozhodnutí. Odvolání se využívá za účelem odstranění procesních chyb či postupů exekučních orgánů.²²⁶ Česká právní úprava obsahuje ustanovení § 321 a § 322 OSŘ týkající se věcí nepodléhajících výkonu rozhodnutí a obdobné ustanovení nalezneme i v ustanovení § 811 ZPO, ačkoliv tento je velmi podrobně a taxativně vymezen. Tudíž pokud dojde k postihu takových věcí, kde manžel povinného prokáže vlastnické právo k věci, pak je oprávněn využít odvolání z důvodu nesprávného postupu soudního vykonavatele.

Další možností obrany se nabízí využití práva na podání vylučovací žaloby tzv. *Drittwiderspruchsklage*, která je upravena ustanovením § 771–774 ZPO. Jde o procesní úkon, jež musí obsahovat formální náležitosti vycházející z § 253 ZPO.

²²⁴ § 1378 BGB

²²⁵ Jaké jsou důsledky rozvodu/odloučení? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 21.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/5-Jak%C3%A9-jsou-d%C5%AFsledky-rozvodu-odlou%C4%8Den%C3%AD/>

²²⁶ § 766 ZPO

Jak jsem již charakterizovala v předchozí podkapitole, tento prostředek obrany vychází z hmotného práva, tudíž aby exekucním titulem byl postihnut majetek ve společném jmění je podstatné, aby zněl na manžela, který je správcem nebo na oba dva, jsou-li správci společně.²²⁷ Procesní obrana na nedlužného manžela a životního partnera je dle ustanovení § 774 ZPO mířená proti rozsudkem určenému postižení na společné jmění z důvodu podnikajícího manžela,²²⁸ který ani nemusí být správcem. Zde se nabízí další možnost využití vylučovací žaloby pro nedlužného manžela, kterou se domáhá na určení takového rozsudku za neúčinný ve vztahu k němu a společnému jmění.

Taktéž je oprávněn podat dle § 567 ZPO okamžitou/bezprostřední stížnost tzv. *Sofortige Beschwerde*, což je opravný prostředek proti rozhodnutí okresního soudu, které vzešlo z řízení o výkonu rozhodnutí a nevyžaduje ústního jednání, dále pak proti rozhodnutí o nákladech řízení jsou-li vyšší než 200 EUR.²²⁹

5.4. Německo jako inspirace

Dle mého názoru je právní úprava Německa velmi logická a inspirativní pro zákonodárce České republiky, ačkoliv si nedovolují navrhopvat změny jak pro hmotně právní, tak pro procesně právní úpravu ve vztahu k mé diplomové práci. Zároveň jsem si vědoma, že současný stav v naší republice je na vysoké úrovni jak ze strany ochrany oprávněného, tak povinného. V této podkapitole zhodnotím a vyjádřím své názory ke komparaci některých institutů.

Samotné ustanovení teritoriality je v současné době velmi ožehavé téma a věřím, že by mohlo být pro naši právní úpravu cestou kupředu, aby byla zaručena absolutní nezávislost a nestrannost soudních exekutorů. Došlo by k vyvážení postavení malých a velkých exekutorských úřadů, jimž by byl daný dlužník přidělován nezávislým soudem na základě místní příslušnosti v rámci kraje, ve kterém má soudní exekutor sídlo a pokryla by se určitá konkurence, jež se do této doby projevovala. S tím je spojeno i postavení oprávněných, kteří jsou tímto konkurenčním bojem poškozováni a znevýhodňováni dle částky, jež chtějí vymoci.

²²⁷ Drittwiderspruchsklage. In: Gesetze im Internet [online]. [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.jweisgerber.de/Skript/Rechtsbehelfe/Drittwiderspruchsklage/drittwiderspruchsklage.html>

²²⁸ § 741 ZPO

²²⁹ § 567 ZPO

Zatímco oprávněný s malou částkou je povinen zaplatit zálohy a popřípadě i náklady za nevyvozenou exekuci, oprávnění s vysokou částkou k vymození mají takové postavení, že na základě tohoto konkurenčního boje jsou schopni se soudním exekutorem uzavřít různé dohody na pokrytí nákladů, třebaže nebudou povinni zaplatit za nevyvozenou exekuci nic.²³⁰ Na základě teritoriality by došlo ke snížení nákladů z důvodů nízké dojezdové vzdálenosti mezi povinným a soudním exekutorem, ve značné míře by došlo ke snížení konkurenčních bojů a rovněž by se zajistila by se naprostá nestrannost soudního exekutora.²³¹

Další kladnou úpravu spatřuji v uzákonění manželství pro homosexuály, se kterými se pojí shodná práva a povinnosti jako v tradičním manželství. Tedy zvyšuje se počet oprávněných, kterým může být pohledávka od povinného vymozena a již existuje další osoba, od které je šance dluh vymoci. Nejen z morálního hlediska, ale také i z praktického hlediska v tomto vidím velký posun kupředu.

Manželské majetkové režimy, jež německá právní úprava nabízí bych hodnotila kladně, protože samotný zákonný režim představující oddělené jmění se zisky je přehledný způsob, jak pokročit v řešení problematiky dluhů a odpovědnosti za ně. Nemyslím si, že by bylo vhodné naprosto zrušit model SJM, nýbrž bych jej podobně jako je tomu v Německu, přesunula pod modifikace společného jmění.

Zatímco Německo pohlíží na manžela povinného pouze jako na třetí osobu a není mu přiznáváno toliko procesních práv jako účastníkovi, zákonodárci České republiky si troufám říct, velmi pečlivě dbají na ochranu a obranu manžela povinného, jakožto i na jeho procesní postavení a uvědomují si závažnost zásahů do jejich vlastnických práv, což velmi kladně hodnotím. Nadále si myslím, že postavení soudních exekutorů v České republice jako podnikatelů je velmi vhodně vyřešeno i z důvodu nulové zátěže pro státní pokladnu, a i díky motivaci vymození

²³⁰ KOLÁŘOVÁ Kateřina. Většina exekutorů je pro zavedení teritoriality. Proti lobují jen velké úřady, zní z komory. *Lidovky.cz* [online]. [cit. 24.03.2019] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/pravo-a-justice/vetsina-exekutoru-je-pro-zavedeni-teritoriality-proti-lobuji-jen-velke-urady-zni-z-komory.A190217_173726_In_byznys_pravo_ssu

²³¹ Exekutorská komora. Tisková zpráva – Novelizace občanského soudního řádu a exekučního řádu. *Eker.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 19.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2550-tiskova-zprava-novelizace-obcanskeho-soudniho-radu-a-exekucniho-radu?w=>

dluhu, ze kterého plyne soudnímu exekutorovi odměna je důvod k maximální snaze o úspěch, což by jistě uvítali i naši sousedé.

6. Závěr

Hlavním cílem bylo co nejpřehledněji podat výklad o platné a účinné hmotně právní úpravě SJM a dluhů jež jsou jeho pasivní složkou, jakožto i postihů za ně, a především o procesně právní úpravě, tedy o exekučním řízení, postavení manžela povinného a způsobech provedení exekuce ve vztahu k němu. Dále jsem se pokusila pomocí komparace využít funkčního právního řádu Německa a vyzdvihnout úpravy, které by mohly být přínosem.

V předešlých letech došlo k velkým změnám v právním řádu a taktéž na základě toho i k novelizacím EŘ. Je patrné, že právě díky tomuto došlo k vyšší ochraně a obraně manžela povinného, ačkoliv na druhou stranu s tímto posílením se logicky zužuje možnost na vymožení plné výše dluhu za co nejkratší dobu pro oprávněného, což je však logický důsledek novel a ve většině případů takovou nevyváženost stran odkryje až následná praxe. Najít východisko pro vytvoření poměru ochrany zájmů a práv mezi oprávněným a povinným, resp. manželem povinným je velmi komplikovaným úkolem, ačkoliv si myslím, že v tomto případě zákonodárce při zvyšování míry ochrany manžela povinného se příliš nedotkl práv oprávněného, tudíž tato úprava je dle mého názoru zdařilá.

Co se týče hmotně právní úpravy, považuji za zdařilé, že došlo k zavedení Seznamu listin majetkového režimu, díky němuž se může předejít zbytečnému finančnímu zatížení manžela povinného, přičemž tento zakládá hmotně právní základ pro další exekutorův postup. Jelikož lze i pro výlučný dluh manžela postihnout majetek v SJM, pak v případě vytvoření modifikace zákonného režimu manželi a zápisu do Seznamu dochází k utvrzení ochrany manžela povinného, kdy na základě povinnosti soudního exekutora vyplývající z ustanovení § 42 EŘ je nezbytné k tomuto přihlížet před samotným vydáním exekučního příkazu.

V úvodu byla mnou položena otázka, zda zrušení zákonného režimu SJM je vhodné pro odstranění problematiky postihu majetku. Z komparace, jež uvádím v poslední kapitole je dle mého názoru největší inspirací právě zákonný režim oddělených jmění se společnými zisky. V tomto jde o přehledné pojetí majetkových práv manželů, kde oba dva disponují s vlastním majetkem na svou odpovědnost a pouze zisky z těchto majetků se považují za společné. V případě, že by manžel měl zájem na dispozici s celým majetkem, pak by mu musel být tím druhým manželem udělen souhlas. Tento režim je velmi efektivní a přehledný i pro třetí osoby, tudíž

vylučuje neoprávněné zásahy exekutorů do majetkových práv druhého manžela. Ačkoliv by takový zákonný režim mohl být do budoucna inspirací, tak režim SJM bych v žádném případě nerušila, ale postoupila bych jej mezi smluvené režimy tak, aby bylo pouze na manželech, zda chtějí sdílet a spravovat společně a nerozdílně jejich majetek, jakožto i odpovídat za dluhy vzniklé z takového jednání.

Hlavní kapitolou jsem vytvořila pro čtenáře jasnou představu o průběhu exekučního řízení, pojmenovala a definovala účastníky řízení, neopomenula procesní postavení rozvedeného manžela povinného a problematiku postihu majetku, pro něhož platí v zásadě stejná procesní práva a povinnosti jako by taková změna stavu nenastala, ačkoliv za podmínky toho, že nedošlo do 3 let od rozvodu k vypořádání SJM. V případě způsobů provedení exekuce se opět nejprve věnuji základnímu přehledu a samotnému uchopení tohoto pojmu, a poté již pojednávám o postihu výlučného majetku manžela, tedy o pohledávce z účtu manžela. Ačkoliv ostatní možnosti postihu výlučného majetku manžela povinného již nejsou soudnímu exekutorovi umožněny, tak i v tomto případě jsou pravomoci soudního exekutora omezeny a tím je limit ve výši poloviny peněžních prostředků na účtu na který lze uplatnit *inhibitorium*. Jak se již v této kapitole zmiňuji, velmi kladně tímto krokem hodnotím snahu o ochranu manžela. Dále se věnuji postihu věcí v SJM, kdy na základě stanoveného pořadí jde o prodej movitých a nemovitých věcí, přičemž zmiňuji problematiku nezabavitelných věcí, ačkoliv i v tomto směru by se zákonodárce měl zamyslet nad pokroky, jež tato doba nabízí a přehodnotit, popřípadě zařadit některé moderní komponenty do jiných skupin, tudíž odstranit překážku pro provedení exekuce. Na základě problematiky prodeje nemovitých věcí shledávám jako podnět pro zákonodárce především v rozšíření pravomoci soudního exekutora na obdobný rozsah jako je tomu u insolvenčního správce, který je ze zákona oprávněn činit návrhy na vklad u katastrálních úřadů, tedy řešení otázky fikce vkladů, a tak předejít eliminaci rozdílných stavů mezi realitou a stavem vedeným v katastru nemovitostí v případě rozvodu.

Dalším důležitým bodem mé práce bylo pojednání o obraně manžela povinného, a tudíž bych ráda vyjádřila svůj postoj k míře dostatečnosti. Jelikož se manželovi nabízí stejných prostředků obrany jako povinnému, pak nezbyvá než kladně zhodnotit zákonem daná procesní práva. Pro nejúčinnější obranu je dle mého názoru kombinace prostředků. Tím je nově pro manžela návrh na zastavení exekuce podaný současně s návrhem na odklad, rychlý a efektivní odklad provedení exekuce

s následným aktem soudu, tedy rozhodnutím o (částečném) zastavení exekuce, což je naprosto skvělá kombinace pro ochranu manželova majetku. Proto bych doporučila, aby při obraně bylo takto postupováno a manžel využil svých procesních práv, jež mu jsou tedy konečně přiznány. Mou jedinou připomínkou je u návrhu na odklad řízení skutečnost, aby byl manžel povinného k tomuto aktivně a věcně legitimován přímo ze zákona. Musím velmi kladně hodnotit přístup zákonodárců k této problematice, jelikož jak se již několikrát zmiňuji, tak si uvědomují vážnost zásahů do vlastnických práv manžela, a tudíž mu přiznávají silné postavení.

Závěrem mé práce bych kladně zhodnotila pevné postavení, jež se manželovi nabízí. Ze strany zákonodárců bych velmi opatrně kompilovala další úvahy o ochraně práv a zájmů vůči vztahu oprávněný, povinný, manžel povinného. Pokud z jedné strany dojde k utvrzení a posílení postavení, pak dochází k reakci na straně druhé, což vede k jejímu oslabení. Už zmíněná problematika vazby mezi hmotně právní a procesně právní úpravou, jež zákonodárci ve snaze propojení neustále novelizují je do značné míry stále nekonceptní a mnohdy výkladově nepřesná. Domnívám se, že by bylo vhodné nikoliv exekuční řád vystavovat neustálým novelizacím, a tím podkopávat právní jistotu, ale vytvořit logický a prakticky proveditelný zákon, jež bude mít základ v hmotném právu.

Resumé

This thesis aims to acquaint readers with the issue of the status of the spouse's husband enforcement proceedings. At the present it is also possible to satisfy the exclusive debt of one spouse from the joint property of spouses, then it is appropriate to introduce quality characteristics and material law, which by their characteristics works as a basis for procedural right, that is enforcement proceedings.

In the second chapter deals with characteristics of the common property of spouses and regimes themselves, in which property of spouses can be adjusted. Since the debts are the passive component of the common property, the responsibility for them can be determined on the basis of their characteristics, and there is a basis for what debts may be affected by the execution of the joint property or even the exclusive assets of the debtor's spouse.

The third chapter is the main part of the whole work. Primarily my readers are acquainted with enforcement process and gives him an outline of basic legal concepts in this occur. Then I characterize the parties to the proceedings, where I give an outline of the rightful and obligatory, but above all I devote myself to the position of the spouse's husband and for today's typical period I did not forget to describe position of a divorced husband. Then I dedicate a subchapter to the principles on which enforcement proceedings are based, and some of them contain the protection of the spouse's husband, which is an important attribute for further interpretation.

The next part describes in general ways of the enforcement, so that the reader is able to absorb more information about the enforcement itself in relation to the obligor's husband. I deal with the prosecution of the receivable from the account of the spouse and also the sale of movable and immovable assets that is the punishment of the exclusive property and property in joint property of spouses. As I constantly mention in my thesis changes that came up with 2015 amendment, I have created a brief overview of innovations that have been incorporated into the procedural legislation.

The fourth chapter lists the means of defence that the law offers to the spouse, what are their effects and other possibilities that their combinations brings.

The last chapter focuses on short comparison with Germany, against my thesis. I characterize here matrimonial property regimes, how they are accountable for debts and what status the spouse has. Since the German legislation corresponds to the institutes of our legal order, I try to find differences in this and use it as an inspiration, or to compare the state for ours legislation.

Seznam použité literatury a dalších pramenů

Knižní literatura

- WOLFOVÁ, Jitka a Martin ŠTIKA. *Soudní exekuce*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-427-0.
- WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. ISBN 978-80-7201-
- WINTEROVÁ, Alena a Alena MACKOVÁ. *Civilní právo procesní*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-299-8.
- ŠÍNOVÁ, Renáta a Ingrid KOVÁŘOVÁ KOCHOVÁ. *Civilní proces*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-600-5.
- HENDRYCH, Dušan. *Právníký slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2009. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- HRUŠÁKOVÁ, Milana, Zdeňka KRÁLÍČKOVÁ a Lenka WESTPHALOVÁ. *Rodinné právo*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-644-9.
- NOVOTNÝ, Petr, Jitka IVIČIČOVÁ, Ivana SYRŮČKOVÁ a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Nový občanský zákoník*. 2., aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-271-0431-4.
- PSUTKA, Jindřich. *Společné jmění manželů*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice právní instituty. ISBN 978-80-7400-565-7.
- TRIPES, Antonín. *Exekuce v soudní praxi*. 3. vyd. Praha: C.H. Beck, 2001. Beckovy příručky pro právní praxi. ISBN 80-7179-489-9.
- ZAHRADNÍKOVÁ, Radka. *Civilní právo procesní*. 2., aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-571-5.

Komentáře

- KASÍKOVÁ, Martina a Karel ŠIMKA. *Exekuční řád: komentář*. 4. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-630-2.
- JIRSA, Jaromír. *Občanské soudní řízení: soudcovský komentář : podle stavu k 1.2.2016*. Vydání druhé, doplněné a upravené. Praha: Wolters Kluwer, 2016-. ISBN 978-80-7552-273-3
- MELZER, Filip. *Občanský zákoník: velký komentář*. Praha: Leges, 2013-. Komentátor. ISBN 978-80-7502-004-8.
- SVOBODA, Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2013. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7400-506-0.
- BAUDYŠ, Petr. *Katastrální zákon: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Beckovy komentáře. ISBN 978-80-7400-525-1.

- DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský soudní řád I, II Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-107-9
- ŠVESTKA, J. DVOŘÁK J., FIALA J., ZUKLÍNOVÁ, M., a kol. Občanský zákoník: komentář. Svazek II. Praha: Wolters Kluwer, a.s. 2014, s.752 ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-369-2

Odborné články

- KLEIN, Šimon. Evidence a seznam listin o manželském majetkovém režimu. *Ad Notam*. 2014, roč. 20, č. 6. ISSN 1211-0558
- PAZDERKA, Stanislav. Jak lze postihnout majetek v zaniklém nevypořádaném společném jmění? *Komorní listy*. 2014, roč. 6, č. 4. ISSN 1805-1081
- HRABALOVÁ, Rita. Exekuce společného jmění manželů a obrana manžela povinného. *Komorní listy*. 2017, roč. 9, č. 2. ISSN 1805-1081
- JANČUŠKA, Michal. Němečtí vykonavatelé prosazují výkon rozhodnutí z „jedné ruky“. *Komorní listy*. 2014, roč. 6, č. 1. ISSN 1805-1081
- KLEIN, Šimon. Zákonný manželský majetkový režim z komparativního hlediska. *Ad Notam*. 2017, roč. 23, č. 6. ISSN 1211-0558

Další elektronické zdroje

- Důvodová zpráva k zák. č. 139/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 256/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální zákon). Dostupná z: <https://www.beck-online.cz>.
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, č. 120/2001 Sb. Dostupná z: <https://www.beck-online.cz>.
- Exekutorská komora České republiky. Tisková zpráva prezidia EKČR k článku „Chudé Česko“ publikovaného na portálu Aktuálně.cz. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2484-tiskova-zprava-prezidia-ekcr-k-clanku-chude-cesko-publikovaneho-na-portalu-aktualne-cz?w=>
- DESATOVÁ Lenka. Tisková zpráva – Statistika exekucí za rok 2018. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2560-tiskova-zprava-statistiky-exekuci-za-rok-2018?w=>
- Exekutorská komora České republiky. Trendy v počtech exekucí mají klesající tendenci, exekucí by mělo začít ubývat. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019. [cit. 20.2.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2447-trendy-v-poctech-exekuci-maji-klesajici-tendenci-exekuci-by-melo-zacit-ubyvat?w=>
- Exekutorská komora České republiky. Změny exekučního řádu se nepříznivě dotknou věřitelů ale i dlužníků, upozorňuje Exekutorská komora ČR. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2019-zmeny>

[exekucniho-radu-se-nepriznive-dotknou-veritelu-ale-i-dluzniku-upozornuje-exekutorska-komora-cr-24-6-2015?w=](https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1992-na-novele-exekucniho-radu-vydela-pouze-stat-zaplati-to-veritele-a-dluznici-28-04-2015?w=)

- Exekutorská komora České republiky. Na novele exekučního řádu vydělá pouze stát, zaplatí to věřitelé a dlužníci. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 12.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1992-na-novele-exekucniho-radu-vydela-pouze-stat-zaplati-to-veritele-a-dluznici-28-04-2015?w=>
- Exekutorská komora České republiky. 13. Jednotlivé fáze exekučního řízení. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 17.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/exekutori-radi/808-13-jednotlive-faze-exekucniho-rizeni?w=>
- Exekutorská komora České republiky. V Německu exekutory nemají, tamní soudy ročně zahájí více než 6 miliónů výkonů rozhodnutí. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 19.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1403-v-nemecku-exekutory-nemaji-tamni-soudy-rocne-zahaji-vice-nez-6-milionu-vykonu-rozhodnuti-18-11-2013?w=>
- Exekutorská komora České republiky. Tisková zpráva – Novelizace občanského soudního řádu a exekučního řádu. *Ekcr.cz* [online]. © 2009–2019 Exekutorská komora České republiky. [cit. 19.3.2019]. Dostupné z: <https://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/2550-tiskova-zprava-novelizace-obcanskeho-soudniho-radu-a-exekucniho-radu?w=>
- MALIŠ, Daniel. Jak je to s postavením (rozvedeného) manžela v exekučním řízení proti jeho (ex)partnerovi? *Epravo.cz* [online]. © 1999-2019. Publikováno 24.09.2013 [cit. 01.03.2019]. ISSN 1213-189X. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/jak-je-to-s-postavenim-rozvedeneho-manzela-v-exekucnim-rizeni-proti-jeho-expartnerovi-92504.html>
- Katastr nemovitostí České republiky. [online] © 2019 [cit. 07.03.2019] Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/O-katastru-nemovitosti/Ucel-katastru.aspx>
- Návrh na vklad práva do katastru. © 2012-2019 Dostupné z: <https://nv.cuzk.cz/Web/Uvod.aspx>
- Sazby správních poplatků. © 2019 Dostupné z: <https://www.cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Poplatky/Sazby-spravnich-poplatku.aspx>
- Existuje zákonný systém vlastnictví manželů a pokud ano, jaká jsou jeho ustanovení? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 20.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/2-Existuje-z%C3%A1konn%C3%BD-syst%C3%A9m-vlastnictv%C3%AD-man%C5%BEel%C5%AF-a-pokud-ano-jak%C3%A1-jsou-jeho-ustanoven%C3%AD/>
- Může či musí být majetkoprávní úprava manželů registrována? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 20.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/4-M%C5%AF%C5%BEe-%C4%8Di-mus%C3%AD-b%C3%BDt-majetkopr%C3%A1vn%C3%AD-%C3%BAprava-man%C5%BEel%C5%AF-b%C3%BDt-registrov%C3%A1na>
- Jak zákon upravuje majetek registrovaných a neregistrovaných partnerů? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 21.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/8-Jak-z%C3%A1kon-upravuje-majetek-registrovan%C3%BDch-a-neregistrovan%C3%BDch-partner%C5%AF/>

- Jaké jsou důsledky rozvodu/odloučení? Páry v Evropě [online]. © 2012 CNUE [cit. 21.03.2019] Dostupné z: <http://www.coupleseurope.eu/cs/germany/topics/5-Jak%C3%A9-jsou-d%C5%AFsledky-rozvodu-odlou%C4%8Den%C3%AD/>
- Exekuce: V Německu dlužník inkasní poplatky nehradí. [online] © 1996-2015 [cit. 07.03.2019] *Občanské sdružení britské listy*. Dostupné z: <https://legacy.blisty.cz/art/62178.html>
- KOLÁŘOVÁ Kateřina. Většina exekutorů je pro zavedení teritoriality. Proti lobují jen velké úřady, zní z komory. *Lidovky.cz* [online]. [cit. 24.03.2019] Dostupné z: https://www.lidovky.cz/byznys/pravo-a-justice/vetsina-exekutoru-je-pro-zavedeni-teritoriality-proti-lobuji-jen-velke-urady-zni-z-komory.A190217_173726_ln_byznys_pravo_ssu

Právní předpisy

- Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů v platném znění. ©2019
- Usnesení č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník v platném znění
- Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád v platném znění
- Zákon č. 358/1992 Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád) v platném znění
- Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a změně některých souvisejících zákonů
- Zákon č. 280/2009 Sb., Daňový řád
- Zákon č. 303/2013 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím rekodifikace soukromého práva
- Zákon č. 396/2012 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony
- Zákon č. 100/2004 Sb., o ochraně druhů volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin regulováním obchodu s nimi a dalších opatřeních k ochraně těchto druhů a o změně některých zákonů (zákon o obchodování s ohroženými druhy)
- Zákon č. 539/1992 Sb., o puncovníctví a zkoušení drahých kovů (puncovní zákon)
- Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
- Vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škody způsobené exekutorem
- Vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti
- Vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ze dne 23.2.2006, sp. zn. I. ÚS 290/05
- Nález Ústavního soudu ze dne 8.8. 2005, sp. zn. II. ÚS 372/04
- Nález Ústavního soudu ze dne 31.10.2007, sp. zn. I. ÚS 752/04-1
- Nález Ústavního soudu ze dne 16.07.2013, sp. zn. I. ÚS 2906/12-1
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2008, sp. zn. 28 Cdo 2199/2008.
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12.12. 2017, sp. zn. 30 Cdo 5631/2015-242
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.3.2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14.3.2002, sp. zn. 20 Cdo 681/2001
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.12.2011, sp. zn. 25 Cdo 901/2010
- Rozsudek Krajského soudu ze dne 25.1.2005, sp. zn. 26 Co 532/2004
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 15.02.2006, sp. zn. Cpjn 200/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. srpna 2016, sp. zn. 20 Cdo 5402/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.4.1999, sp. zn. 21 Cdo 2020/98
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12.09.2012, sp. zn. 31 Nd 200/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28.8. 2014, sp. zn. 30 Cdo 366/2014
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.7.2010, sp. zn. 20 Cdo 2239/2008
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2012, sp. zn. 20 Cdo 1561/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.11.2003, sp. zn. 20 Cdo 238/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1284/2002
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15.1. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1774/99
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 13.10.2015, sp. zn. 21 Cdo 3296/2015
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.11.2013, sp. zn. 20 Cdo 238/2003
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23.8.2016, sp. zn. 20 Cdo 3416/2016

Zahraniční zdroje

- Zivilprozessordnung in der Fassung der Bekanntmachung vom 5. Dezember 2005 (BGBl. I S. 3202; 2006 I S. 431; 2007 I S. 1781), die zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 8. Juli 2014 (BGBl. I S. 890) geändert worden ist. In: Gesetze im Internet [online]. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* © 2019 [cit. 21. 3. 2019]. Dostupné z: <https://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>
- Bürgerliches Gesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 2. Januar 2002 (BGBl. I S. 42, 2909; 2003 I S. 738), das zuletzt durch Artikel 1 des Gesetzes vom 21. April 2015 (BGBl. I S. 610) geändert worden ist. In: Gesetze im Internet [online]. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* © 2019 [cit. 22.3.2019]. Dostupné z: http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bgb/englisch_bgb.html#p4710
- Gerichtsvollziehersordnung. Bundeseinheitliche Neufassung, von den einzelnen Landesjustizverwaltungen beschlossen, zB in NRW durch AV d. JM vom 19. Juli 2012 (2344 - Z. 124.2) – JMBl. NRW S. 180 –, in Kraft getreten

zum 1. August 2012 In: Gesetze im Internet [online]. © VERLAG C.H.BECK oHG [cit.21.03.2019]. Dostupné z: https://beck-online.beck.de/?vpath=bibdata/komm/KinMelWolKoZV_2/GerVO/cont/KinMelWolKoZV.GerVO%2Ehtm

- Gütergemeinschaft: Das Vermögen der Eheleute. In: Gesetze im Internet [online] [cit. 22. 3. 2019] Gepostet im März. Dostupné z: © <https://www.recht-finanzen.de/contents/1138-guetergemeinschaft-das-vermoegen-der-eheleute>
- TSCHUSCHKE, Jakob Heinrich. Sind Gerichtsvollzieher nach dem 1.8.2012 noch Beamte? In: Gesetze im Internet [online] [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: © <http://tschuschke.eu/sind-gerichtsvollzieher-nach-dem-1-8-2012-noch-beamte/>
- Lebenspartnerschaft. In: Gesetze im Internet [online]. *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz*. © 2019 [cit. 22.3.2019]. Dostupné z: https://www.bmjbv.de/DE/Themen/FamilieUndPartnerschaft/Lebenspartnerschaft/Lebenspartnerschaft_node.html
- BÜRING, Harald. Haftet man automatisch für die Schulden des Ehepartners? In: Gesetze im Internet [online]. *Fachanwalt.de* © 2019 [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: <https://www.fachanwalt.de/ratgeber/haftet-man-automatisch-fuer-die-schulden-des-ehpartners>
- Drittwiderspruchsklage. In: Gesetze im Internet [online]. [cit. 22. 3. 2019] Dostupné z: <http://www.jweisgerber.de/Skript/Rechtsbehelfe/Drittwiderspruchsklage/drittwiderspruchsklage.html>